ԺԴ· ՏԱՐԻ 5604 (Ն. Տ.) 2 ՄԱՐՏ 1896 19 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1896 17 ՐԱՄԱԶԱՆ 1313 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ

20 ՓԱՐԱ.

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՑԷ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Կ. Պոլիս

درعليه‌ده غلطه‌ده آره‌ولك غزته‌سى اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Galata, CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
Քաղաքական եւ Ազգային

20 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար	Տարեկան	դահեկան արծաթ	150
» »	Վեցամսեայ	» »	75
» »	Եռամսեայ	» »	40
Օտար երկիրներէ	Տարեկան	Ֆրանք	56
» »	Վեցամսեայ	»	28
Ընտիր թուղթի վրայ մասնաւոր տպագր.	Տարեկան	Օսմ. Ոսկի	2
Գաւառաց թղթատարի ծախքը միօրինակ		Ղրուշ	50

Խմբագրութեան ուղղուած նամակ կամ այլ գրութիւն ետ չի տրուիր.

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Հեծուեալ սան տպագրական մեքենաներով տպուած
Schiff, Srpek & Comp. à Vienne (Autriche)

ԱԼՔՈԼԱՄՈԼՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ

Անգլիոյ մէջ հետզհետէ կը տարածուի ու կ'ամրապնդուի այն կարծիք, թէ երկարակեցութիւնը ժուժկալութեան արդիւնք է, որուն ի հաստատութիւն իրական ապացոյցներ առաջ կը բերէ մասնագէտ մը, Գ. Ճէյմս Հուայթ, ընդհանուր քարտուղար Մեծին Բրիտանիոյ հակալքոլական դաշնակցութեան։ Կեանքի ապահովագրութեան գլխաւոր ընկերութիւնները երեսուն տարիէ հետէ ձեռնարկած են բաղդատական ցուցակներ պատրաստելու թէ գարեջուր կամ գինի խմողներու և պարզապէս ջուր,—կամ թէյ խմողներու, ինչպէս սովոր են ըսել Անգլիոյ մէջ,—դասակարգերէն որոնց մէջ աւելի մահ կը պատահի, և սա եզրակացութեան յանգած են թէ վերջինները հինգ, տասը, քսան տարի աւելի կ'ապրին քան առաջինները։ Գ. Հուայթ վերջերս նամակ մը հրատարակեց ուր նոյն գաղափարը կը պարզէ նորագոյն ձեւի մը տակ, և եզրակացութիւններ կը հանէ իր երկրին մէջ պատահած ընդհանուր մահերու տեսակէտով։ Անգլիական շատ մը լրագիրներ, մասնաւորապէս ժուժկալութիւն քարոզող թերթերն արտատպած են այդ նամակը որ նախ եւ առաջ կը յայտնէ թէ յիսուն տարիէ հետէ, 1841էն մինչեւ 1890, հազար բնակչի վրայ մեռնողներու համեմատութիւնը 23էն 19ի իջած է և թէ երկարակեցութիւնն ալ աւելցած է նոյն համեմատութեամբ։ Գ. Հուայթ մանրամասնութեանց մէջ մտնելով, կը նշանակէ թէ ո՛ր հասակի մէջ աւելի առաջ կուգայ այս նուազումն։ Արդիւնքը նպաստաւոր է պատանեկութեան ու երիտասարդութեան, մինչ հասուն տարիքի մէջ մահերու թիւը գրեթէ բնաւ պակսած չէ։ Եւ որովհետեւ այս ուսումնասիրութիւն կատարուած է վերջին կէս դարուն համար, կը հետեւցունէ թէ այդ ժամանակամիջոցին մէջ տնտեսական, առողջապահական ու ընկերային զգալի յառաջդիմութիւններ իրականացած են յԱնգլիա։ Այսօր լաւագոյն կեանք կը վարեն հոն քան երբեմն, քաղքերն աւելի մեղմացած են, առտնին բնակարաններն աւելի մաքուր են, և աշխատանոցներն ու գործարաններն աւելի հովոցութիւն, լոյս ու օդ կը վայելեն։ Այս յառաջդիմութիւններէն, ինչպէս ըսինք, օգտուած են մանաւանդ պատանիներն ու երիտասարդները, և այս՝ բնական է, քանի որ այդ հասակին մէջ կը կազմուի մարդը և լաւ մթնոլորտ մը ու կեանքի լաւ պայմաններ զայն աւելի տոկուն ու աւելի ուժեղ կը դարձնեն։ Անգլիացի ժողովուրդը առողջութեան և տոկուն կազմուածքին կարեւորութիւնը կատարելապէս ըմբռնած ըլլալով, տղաքներուն կրթութեան առաջին տարիներուն մեծագոյն մասը անոր կը նուիրէ։

Երկարակեցութեան այս հիմնական սկզբունքը ընդունելէ ետք, Գ. Հուայթ երկրորդ ու ոչ նուազ էական պատճառի մը վրայ կը ծանրանայ,—ժուժկալութիւն, այսինքն զգուշանալ ո՛ր և է ոգելից ըմպելիէ։ Անգլիոյ հակալքոլական կամ ժուժկալութեան ընկերութիւններուն ձեռք բերած յաջողութիւնը զարմանալի չէ, երբ մտածենք որ անոնցմէ մէկը միայն, և կարեւորագոյնը, այն որ անգլիքան եկեղեցւոյ հովանաւորութեան ներքեւ կը գտնուի, ճիւղեր ունի ամեն թեմերու մէջ, 4700 խումբ որոնք իրմէ ուղղութիւն և հրահանգ կը ստանան, առանց հաշուելու ուրիշ հինգ հարիւր խումբ որոնք անկախաբար կը գործեն, թէեւ միեւնոյն նպատակով։ Այդ ընկերութեան սկզբունքներուն ու պատուէրներուն հետեւող անհատներու թիւն է 212,000 հոգի, որոնց 178,000ը չափահաս անձեր եւ 34,000ը պատանի։ Կարելի՞ բան է որ այնքան հզօր կազմակերպութիւն մը, աջակցութեամբ ուրիշ ընկերութիւններու, բարոյական ու ֆիզիքական փրկարար ներգործութիւն մը առաջ չի բերէ։ Գ. Հուայթ կը յարէ թէ, ընդհանրապէս կարծուածին հակառակ, ոգելից ըմպելիներու սպառումը պակսած չէ Անգլիոյ մէջ, և եթէ օղիին գործածութիւնը քիչ մը պակսած է, գարեջուրին ու գինիինը աւելցած է, գէթ նոյն համեմատութեամբ։ Խմողներուն թիւն է միայն որ պակսած է, ուսկից կը հետեւի թէ անոնք հիմա շատ աւելի կը խմեն քան առաջ. տարեց անձերն ու ծերունիներն են ասոնք։ Հակալքոլական ընկերութիւնները երբ կազմուեցան, այնքան հակառակութիւն արծարծեցին իրենց դէմ ու այնքան սակաւաթիւ անդամներ ունեցան, որ ապարդիւն մնալու սահմանուած կ'երեւէին. գրչով ու խօսքով հազարաւոր մաքառումներ կային անոնց դէմ։ Բայց իրենց յամառութիւնն ու յարատեւութեան ոգին յաղթանակեց. ժուժկալութեան սկզբունքներով ապրեցուցին իրենց ընտանիքը, մեծցուցին իրենց զաւակները. և տակաւ առ տակաւ կարծիքներն իրենց նպաստաւոր դարձան. բժիշկներն ու եկեղեցականները մանաւանդ իրաւունք տուին անոնց. և ժուժկալներու երկրորդ սերունդը իր նախորդէն աւելի զօրաւոր եղաւ։ Եւ եթէ հակալքոլական այս ընթացքը շարունակէ ու ծաւալի նոյն համեմատութեամբ, յաջորդ կէս դարու միջոցին անգլիական ժողովուրդին մեծագոյն մասը, եթէ ոչ ամբողջը, ազատած պիտի ըլլայ ալքոլամոլութենէն։ Այս յոյսը փառաւորապէս կը յայտնեն Գ. Հուայթի հետ ամեն այն ձեռնհաս անձերը որոնք ինքզինքնին նուիրած են այս փրկարար գործին։

Մենք չենք խորհած երբեք ունենալ հակալքոլական ընկերակցութիւններ,—թէեւ ալքոլամոլները պզտիկ թիւ մը չեն կազմեր մեր մէջ ալ դժբաղդաբար,—բայց մեծ ու քաղաքակիրթ ազգերու մէջ այդ մոլութիւնն արմատախիլ ընելու, մտքով ու մարմնով առողջ երիտասարդութիւն մը պատրաստելու նպատակով եղած ճիգերը ու անոնց առաջ բերած զգալի արդիւնքը խթան մը ըլլայ թերեւս մեզի՝ ազդուիլ ու օգտուիլ տրուած օրինակէն, ինքնաբեր հակում մը առաջ բերելով այլ և այլ դասակարգերու մէջ՝ ի նպաստ ժուժկալութեան,—երկարակեցութեան առաջին պայմանին։

ԱՌՏՆԻՆ ՀԱՐՑԵՐ

Դեռ բնաւ մեր մէջ չեն նշմարուիր այն փրկարար ջանքեր որոնք եւրոպական ազգերու մէջ միշտ ցոյց կը տրուին՝ ընտանեկան բարքերու բարեփոխութեան համար օր ըստ օրէ։ Արմատացած մոլորած թերութիւններ ի վեր հանել, ձաղկել ունակութիւններ որոնք ընտանիքի կազմակերպութեան հետ խմորուած զօդուած են, սերտել, նոր, երանաբեր, լուսաւոր սովորոյթներու վարժեցնել, անոնցմով պատուաստել ընտանիքները, որպէս զի ընկերային կամ ժողովրդային հիմքին կազմաւորութիւնը թէ՛ բարոյապէս թէ նիւթապէս զօրանայ ամրապնդի, ասիկա եղած է գլխաւոր հոգերէն ու մտապատումներէն մէկը այն մարդոց որոնք մտահոգութեամբ ու արգահատանքով կը դիտեն միշտ ընկերային բարքերու վնասակար յոռութիւնը, ու, այլ և այլ միջոցներով կաշխատին օրէ օր թեթեւցնել զայն, մինչեւ որ բոլորովին անհետանայ։ Եւ այսօր անշուշտ քաղաքակրթեալ աշխարհի ժողովուրդներու ընտանեկան կազմակերպութիւնը չես գտներ այն վիճակին մէջ որով կը ներկայանար նոյն իսկ ասկէ մինչեւ քսան տարի առաջ։ Բարեկարգումը շարունակական է, անդուլ անդադրում, և բարքերու այս ազնուացման, յոռի սովորութիւններու աստիճանական այս անհետացման արդիւնք է որ անհատը նիւթական ու բարոյական զարգացում մը կունենայ անզգալապէս, հետեւաբար և ընտանիքը, որ անհատներէ կը բաղկանայ, և հասարակութիւնը, որ ընտանիքներէ կը կազմուի, և ժողովուրդը որ հասարակութիւններու ամբողջութիւնը կը ներկայացնէ։

Արդ մեր ընտանեկան կազմակերպութիւնը այնպէս է,—ու երկար ժամանակէ ի վեր—որ բնաւ չի համապատասխաներ այլուր տեսնուած բարեկարգութեան։ [illegible] ու նուիրական աւանդութեան մը նման մեր հայրերէն մնացած է մեզ, ու երկիւղած հոգածութեամբ կը պահենք։ Ժամանակներու փոփոխութիւնը բնաւ չազդեր. այդ աւանդական սովորոյթը բնաւ չզգածուիր, անայլայլ կը մնայ։ Եւ զայն բարեփոխելու համար եղած փորձերն այնքան թեթեւ են ու անհնչուն որ գրեթէ բնաւ ո և է բարեկարգում առաջ չէ եկած։

Եւրոպա պտըտած, ուսեալ և փորձ անձէ մը առաջին անգամ ըլլալով լսեցի հետեւեալ գաղափարը, զոր խորին համոզումով կը յայտնէր։ Խօսքը կը դառնար աղջիկներու դաստիարակութեան և այն դերին վրայ զոր անոնք կը խաղան ընտանեկան շրջանակին մէջ։

—Երկու աղջիկ ունիմ, որոնք դեռ հինգ տարեկանը չեն լրացուցած։ Թերեւս շատերու զարմանք պիտի պատճառեմ, և բնաւ հաւանութեան չարժանանայ իմ ընթացքս. բնաւ հոգս չէ։ Աղջիկներս այնպէս պիտի մեծցունեմ ինչպէս եւրոպական միջին և խոնարհ դասակարգի աղջիկները կը մեծնան. չափաւոր ուսում մը առնել պիտի տամ անոնց. յետոյ ո և է արհեստ մը պիտի սորվեցունեմ, բայց այնպիսի արհեստ մը զոր էրիկ մարդիկնին ալ կը բանին, մէկ խօսքով առնական արհեստ մը. իրենց ապրուստ իրենք պիտի ճարեն. աչքերնին փողոցը չպիտի ըլլայ՝ զիրենք անուցանող մարդ մը փնտռելու համար. յետոյ, երբ ամուսնանան օր մը՝ ապահով եմ թէ ամենէն երջանիկ, ամենէն բարեկեցիկ ու խաղաղ ընտանիքներէն մէկը պիտի կազմեն, ապրուստ ճարելու կենսական հոգը բաժնելով իրենց ամուսիններուն միջեւ։

Տաք հաւատքը որով տոգորուած էին իր խօսքեր, աչքերուն մէջ վառող փայլուն ցոլքը այն համոզումը ներշնչեցին ինծի թէ այդ կորովամիտ հայրը փուճ աւելորդաբանութիւն մը չէր ըներ, ընդհակառակն. իր աղջիկներն այնպէս կրթելու փրկարար ծրագիրն յղացած էր, ու ամեն ջանքը պիտի թափէր զայն գործադրելու համար. պատի՜ւ այս հօր։

Եւ այս հայրը իր այդ ծրագիրով կը յուզէր ամենէն կարեւոր, ամենէն կենսական հարցերէն մէկը որոնց լուծումը պիտի ապահովէ վերջնական կարգաւորութիւնն ու անդորրութիւնը մեր ընտանեկան շրջանակներուն։

Էրիկ մարդու մը պարտքը գծուած մնացած է. յաւիտենական աշխատաւորն է ան, ինք պիտի մտածէ իր զաւկներուն, իր ընտանիքին գոյութիւնն ապահովող միջոցները, իր ջանքերուն, իր տուայտանքներուն աստիճանէն կախում ունի իր թեւին տակ ապրող արարածներուն երջանկութիւնը կամ դժբախտութիւնը. երբ այրը բախտին մէկ ձախողուածովը չկարենայ հայթայթել կեանքի անհրաժեշտ պարէնը, խո՛րը տես այդ մարդէն կախում ունեցող ընտանիքին։ Ու միշտ այրն է որ պատասխանատու կը բռնուի այդ դժբախտութեանը. ան է միակ յանցաւորը, չէ աշխատեր, չէ ջանար, իր առանձին պարտաւորութիւնը լիովին չէ կատարեր։ Բնաւ հարցունող չըլլար թէ կինը ինչ բաժին ունի այս պարագային մէջ. անիկա նիւթապէս գործող տարր մը չէ. հաց ճարելէ տարբեր է անոր պաշտօնը։

Ահա այս սխալ ըմբռնումն է որ պատճառ եղած է ու կըլլայ ընտանիքներու կազմալուծման, թշուառութեան ծաւալումին և աճելուն, ու բարոյականութեան անկման ու վատթարացման անզգալի կերպով։

Եթէ մինչեւ այսօր մեր ընտանիքի հայրերը գիտնային իրենց աղջիկներն այնպէս կրթել ինչպէս մտադրած է կրթել յիշեալ հայրը, մեր ընկերային դիրքը բոլորովին տարբեր պայմաններով պիտի ներկայանար այժմ։ Ընտանիքին բարօրութեանը համար կնոջ գործակցութիւնը իր էրկան, մեծագոյն և գլխաւոր պայմանը կրնայ նկատուիլ ակնկալուած արդիւնքը ձեռք բերելու համար։ Աղջկան մը առաջին և վերջին իտէալն է էրկան մը տիրանալ, տանտիկին ըլլալ, ու բոլորովին ձեռք քաշել այն աշխատութիւններէն զորս իր աղջկնութեանը թերեւս ի գործ կը դնէր՝ իր կամ իրեններուն ապրուստը ճարելու համար. ամուսնութիւնը կարծես պայման է աշխատութեան պարտականութիւնը վերցնելու։

Բաւական հասուն աղջիկ մը որ ձեռքի գործ բանելով այնքան դրամ կը շահէր որքան պէտք էր ընտանիքն ապրեցնելու համար, իրեն հետ ամուսնանալ փափաքողներուն միշտ մերժողական պատասխան կուտար, երբ քննէր հասկնար թէ այդ թեկնածուներուն նիւթական վիճակը այն աստիճան գոհացուցիչ չէր որ ամուսնութենէ յետոյ ինք կարենար դադրեցնել իր աշխատանքը. իր սեւեռեալ գաղափարն էր ամուսնանալէ յետոյ չաշխատիլ. և նստիլ տան կակուղ և տաք անկիւնը ձեռքը ձեռքին, անտանելի սպառող մը ըլլալու համար երկանը [illegible] ամեն տեսակ բարիքներուն։ Ինչո՞ւ այս աղջկան միտքին մէջ ամուսնութեան գաղափարը իր բուն, իսկական, ճշմարիտ իմաստովը տպաւորուած չըլլար. ինչո՞ւ չուզէր իր դասակարգէն պարկեշտ երիտասարդի մը հետ կարգուիլ և միասին գործակցութեամբ կազմել խաղաղ ու բարեկեցիկ ընտանիք մը, որ երթալով պիտի բարգաւաճէր, և իր ծոցէն ելած էակներն ալ նոյն ճամբէն վրայ գտնուելով, բնաւ չպիտի շեղէին անկից։ Աւասի՛կ իտէալ ամուսնութիւնը։

Եւ մինչեւ որ ճարը չգտնուի ամուսնանալիք աղջիկներու մտքէն արմատաքի վանել այս սին, անօգուտ և վնասաբեր գաղափարը, երբեք չյուսանք որ մեր ընտանեկան կազմաւորութիւնը պիտի ստանայ իր վերջնական կաղապարը։

ԵՐՈՒԱՆԴ

ՎԵՐԼԷՆԻ ՄԱՀԸ

Բ.

Վէռլէն անհոգութեամբ կը կրէր ու նոյն իսկ կը գրգռէր թշուառութիւնը, որքան ատեն որ զգացած էր իր մէջ կենդանական ուժը, բայց փոքր առ փոքր իր հիւանդութիւններովը հասած՝ կը վախնա՛ր ինքզինքը մինակ տեսնելու իր հանճարին հետ, այս աւերուած կառա՛նքը չուրջին, անօթութեան ու տառապանքին դիմաց։ Այս անձկութիւնը խորունկ եղաւ իր քով։ Բայց հեգ բանաստեղծ, խեղճ տղայ, որ իր խառնուածքի ամէն խառութիւններովը, ամենէն միամիտ, ամենէն զուարթագոյն երեւակայութիւնն էր, շատ վայելած էր համեստ հաճոյքները իր վերջին պատսպարանին։ Չկրնալով այլ եւս դուրս ելլել, իր օրերը կանցունէր վրձինով մը ու «հեղուկ ոսկի» ըսուած ջրդեղի սրուակներով ոսկեզօծելու իր ամեն գործածական առարկաները, ծխախոտի ամանը, աթոռները, լամբարը։ Ոսկեղէն տուն էր ասիկա Տէքարթ փողոցի չորրորդ յարկի մը այս բնակարանը։

Իր կեանքին մէջ մնանք։ Իր յիշատակին չտանք հիւանդանոցի պատմութեան մը տխուր գոյները։ Ժողովուրդի զաւկի [illegible] մը մէջ մեռած է ինք, իր գեղեցկագիտութեան համաձայն, իր վերջին վայրկեաններն անցուցած է, [illegible] խնամքներով շրջապատուած՝ հաստատելով իր բարեկամութիւններն ու արտասանելով եկեղեցական պաշտամունքի ամենէն հրաշալի կտորներու մէջ, իր հաւատքի խոստովանութիւնը։ Այս մեծ, դժբաղդ բանաստեղծին գոհացում տանք հիմա վերջին բաղձանքներուն։ Գեղեցիկ ու շքեղ թաղումը կատարենք։

Իմ անկարողութեամբս խօսելու համար հարիւրերորդ անգամ ըլլալով, այն զգայական ուժը որ կը գործէ կը կենդանացնէ, և որովհետեւ ուզած եմ միայն ծանրանալ — միամիտ կերպարանքին վրայ այս մեծ տղուն որ ընդվզող մը չեղաւ, այլ մտացիր մը — կը վախնամ ընթերցողներուս մտքին մէջ գէշ կերպով սահմանել, այն գլխաւոր տեղը, զոր մեր ժամանակին մէջ կը գրաւէ Բօլ Վէռլէն։

Անոնց, որ, տագնապած՝ վարչական մարդու կամ վաճառականի մտքով՝ կը դատեն գրագէտ մը իր տիտղոսներէն կամ իր գործերուն ցրումէն, անհրաժեշտ է հաստատել որ Բօլ Վէռլէնէն է որ ուղղակի կուգայ այն կարեւոր փոփոխութիւնները զոր կրեց այս վայրկեանիս ֆրանսական առոգանութիւնը։ Ասիկա մեծ կէտ մըն է, զոր սիրելի բարեկամս, հիանալի բանաստեղծ Ժան Մօրէաս, այնքան անգամներ երեւան բերած է. Լօռան Թայեատ ալ վկայութիւն պիտի տար ասոր։ Անկէց զատ, Բօլ Վէռլէն եղաւ կեդրոնը մեր ամենուն համախմբումին, զոր Ակադեմիներէն դուրս, յաջողութիւններէն և նոյն իսկ ընկերութենէն հեռու կը փնտռէինք։

Ան որ մեռաւ, ժամանակակից գրականութեան գեղեցկութիւնը չաւելցուց միայն, օգտակար եղաւ այս գրականութեան։ Իրաւ է որ բանաստեղծները նորէն ձեռք առած են իրենց աշխատութեան գործիքին ազատ գործածութիւնը, այսինքն՝ չափը։ Անկէց զատ, մարդ պիտի կարծէր, կարգապահութեան այս խումբերուն ներկայութեան, [illegible] պտոյտները, գեղապաշտութիւնը, կեանքը, մէկ խօսքով ամեն բան որ, իրենց դատողութեան նայելով չէր գտնուեր [illegible] մէջ, Պօն շանսօնի, Ռօմանս սան Բառօլներու բանաստեղծը մեզի ծառայեց մեր արդարացնելու մեր ուղղութիւններուն մէջ։ Ու այս տեսակէտով, ինչ որ կայ թող իր անձնական գործին մէջ, փրկարար ազդեցութիւն եղաւ։

[illegible] համար գրականութիւն մը, որ դպրոցներու բարձր գեղեցկագիտութեանց տակ, կը վերածուէր միայն դպրոցական արհամարհելի հրահանգներու, անհրաժեշտ եղաւ որ անցնէինք Բօլ Վէռլէնի անուանական նախագահութեան տակ տասը տարուան [illegible] վերջ։ Բեղմնաւոր եղած են անոնք։ Մեզ ազատած են իրապաշտութեան անիմաստ երկարութիւններէն։ Ալ այնուհետեւ մնացած այս դպրոցներուն լաւ գործերը ազով աւելի ուժով նկարագիր մը կ'առնեն։ Մեր երիտասարդ գրականութիւնը, որ տասը տարուան ժամանակամիջոցի մէջ աշխատած է փոքր փոքր ըլլալու, պիտի կրէ անտարակոյս հզօրագոյն ազդեցութիւն մը օտար հրաշակերտներէն զոր կը յանձնարարեն իրեն քանի մը տարիներէ ի վեր։ Բայց յաջողութիւնը՝ երթալն է մանաւանդ Վէռլէնին հետ, դէպի ժողովրդական երգերը, ազգային աւանդավէպերը, աւանդական բարքերը, անձնական և հաւաքական յուզումներու անկեղծ, ուղղակի արտայայտութեան։ Վէռլէն եղերերգու մ'է որ կ'ըսէ [illegible] իր տխրութիւնները, բայց սակայն, իր եղանակը, մէկն է հասարակութեան [illegible]։ [illegible] կը սիրէր [illegible] քաղաքականութիւնը, պարզերու կեանքը։ Նորը բացատրութիւններու և պարզ զգացումներու այս տարօրինակ համաձայնութեան մէջն է իր ծաւալուն ուժը։ Վէռլէն, տառապած է, իր խեղճին համաձայն, արուեստագէտ մը մնալու համար։ Ահա, պատկերը, որ կ'ոգեւորէ հեռուանց այնքան գրողներ, այնքան արուեստագէտներ։ Միացման կէտն է ան իմացական անհատներու անհուն խումբի մը։

Թարգմ. ՕՐԱԿ

ՄՕՐԻՍ ՊԱՐԷՍ

—)(2)(—

ԹԵՐԹՕՆ «ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի

ԱԼՓՈՆՍ ՏՕՏԷ

ՃԷՔ

Հիմակ ինք էր որ չէր գիտեր ի՛նչպէս արտայայտել ըսելիքը։ Մատներուն մէջ կը թաւալէր քարթը՝ շրթներու պզտիկ սարսուռովը այն մարդուն որ կը հասկնայ արտասանելիք խօսքերուն արժէքն ու ազդեցութիւնը։

Յանկարծ ոտքի ելաւ, մօտեցաւ բարձր դռնապատուհաններէն մէկուն որոնք առաջին յարկերէն կը նայէին գեղեցիկ ծառերով տնկուած մեծ պարտէզի մը վրայ որ համակ ծիրանեփինուած էր ձմրան կարմիր արեւէ մը, յետոյ թեթեւ հարուած մը տուաւ ապակիին։ Սեւ ստուերանկար մը անցաւ պատուհաններուն առջեւէն, և երիտասարդ կրօնաւոր մը գրեթէ անմիջապէս երեւցաւ խուցին մէջ։

—Բարի Տէֆիէօս, ըսաւ մեծաւորը, սա տղան քիչ մը պտըտցուցէք մեր եկեղեցւոյն, մեր ջերմոցները ցուցուցէք անոր… հօս կը ձանձրանայ այդ հէգ փոքրիկ մարդը…

Ճէք կարծեց թէ պտոյտի այս պատրուակը ձեռք կ'առնուէր կարճ կապելու համար բաժանման տաժանելի հրաժեշտները, և իր ակնարկ այնպիսի արտայայտութիւն մը առաւ յուսահատութեան և սարսափի, որ բարի կրօնաւորը ապահովցուց զայն անուշութեամբ.

—Մ՚ի՛ վախնար, փոքրիկ Ճէքս… Մայրդ չպիտի երթայ… զինքը հօս պիտի գտնես նորէն։

Անմիջապէս դուրս ելաւ անխօսուկ, անտրտունջ, իբր թէ արդէն ճկունցած ըլլար կեանքէն և պատրաստ ամեն կերպ զրկութեանց։

Երբ դուրս ելաւ, խուցին մէջ պահ մը լռութիւն տիրեց։ Կը լսուէին տղուն և իր ընկերոջը քայլերուն հեռանալը ցուրտէն կարծրցած աւազին վրայ խշրտալով, կրակին ճարճատը, ճիւղերուն մէջ ճնճղուկներու ճռուողիւնները, դաշնակներ, ձայներ, լեզուի դաս մը մրմունջը, դասի ժամուն մեծ գիշերօթիկի մը բոլոր ժխորը, ձեռքէն ու գոց պատուհաններէն խլացած։

—Այս տղան ձեզ շատ սիրելու երեւոյթ ունի, տիկին, ըսաւ ուսումնապետը, որուն սիրտը շարժած էր Ճէքի շնորհէն ու հնազանդութենէն։

—Ի՛նչպէս չսիրէ զիս, պատասխանեց տիկին տը Պարանսի թերեւս քիչ մը շատ ողբերգական շեշտով. խե՜ղճ սիրելի, իր մայրը միայն ունի աշխարհի վրայ։

—Ա՛հ, այրի՞ էք։

—Աւա՜ղ, այո, պարոն մեծաւոր… ամուսինս տասը տարի առաջ մեռաւ, մեր ամուսնութեան տարին իսկ. և շատ ցաւագին պարագաներու մէջ… Ա՛հ, պարոն աբբայ, այն վիպասանները որոնք այնքան հեռու կ'երթան փնտռելու իրենց դիւցազնուհիներուն արկածները, չեն գիտեր թէ ամենէն պարզ կեանքը երբեմն կրնայ տասը վէպի նիւթ տալ… Իմ կեանքս ասոր ապացոյցն է… Աւասիկ. Գ. տը Պարանսի կոմսը, ինչպէս իր անունը կրնայ ցուցունել, կը պատկանէր Թուրէնի էն հին ընտանիքներէ մէկուն…

Գէշ տեղին զարկած էր։ Հայր Օ… ալ ճիշդ Ամպուազի մէջ ծնած էր և խորապէս կը ճանչնար իր նահանգին բոլոր ազնուականութիւնը։ Անմիջապէս, Պարանսի կոմսը իր մտքին տարակոյսներուն և կասկածներուն մէջ գնաց միացաւ ընդհանուր համարակալ Բիմպօբի և Միսկարօբի բաժնին։ Սակայն բան մը յայտնի չըրաւ և միայն շատացաւ մեղմիւ ընդմիջելով ինքնակոչ կոմսուհին։

—Ինծի պէս դուք ալ չէ՞ք կարծեր, տիկին, հարցուց, թէ անզգուշութիւն ըլլայ այնքան շուտ ձեր քովէն հեռացնել տղայ մը որ այդքան կապուած կ'երեւայ ձեզ։ Դեռ շատ փոքր է։ Եւ յետոյ այնքան զօրաւո՞ր է որ դիմանայ այսպիսի բաժանման մը ցաւին։

—Բայց կը սխալիք, պարոն, պատասխանեց կինը միամտօրէն։ Ճէք շատ կորովի տղայ է։ Բնաւ հիւանդ չէ եղած։ Քիչ մը տժգոյն է թերեւս, բայց ասիկա Փարիզի օդէն է, որուն չէ վարժուած։

Նեղուելով որ կիսաքօղ բառերէ չըմբռներ իր միտքը, կրօնաւորը աւելցուց շեշտելով.

—Մինչ որ այժմ մեր ննջարանները լեցուն են… դպրոցական եղանակն արդէն շատ առաջացած է… Նոյն իսկ ստիպուեցանք նոր աշակերտներ առաջիկայ տարուոյն յետաձգել… Շատ շնորհակալ պիտի ըլլամ եթէ մինչեւ այն ատեն սպասէք։ Թերեւս այն ատեն կարենանք փորձել… Սակայն հիմակուց բան մը չեմ խոստանար։

Կինը հասկցած էր։

—Այսպէս, ըսաւ տժգունելով, կը մերժէ՞ք ընդունիլ զաւակս։ Պատճա՞ռն ալ չպիտի ուզէք ըսել ինծի։

—Տիկին, պատասխանեց կրօնաւորը, աշխարհի մէջ ամեն բան կուտայի որպէսզի այդ բացատրութիւնը տեղի չունենար. բայց քանի որ կը ստիպէք զիս, պէտք է ըսեմ ձեզ թէ վարած հաստատութիւնս բարոյական ու բացառիկ պայմաններ կը պահանջէ այն ընտանիքներէն որոնք իրեն կը յանձնեն իրենց զաւկները… Փարիզի մէջ ոչ-կրօնական հաստատութիւններ կան ուր ձեր փոքր Ճէքը պիտի գտնէ իրեն պէտք եղած բոլոր խնամքները. բայց մեր քով անհնարին է։ Կ'աղաչեմ, աւելցուց կնոջ զայրացած բողոքի մէկ շարժումին՝ աւելի բացատրութիւն մ'ի պահանջէք ինէ… Իրաւունք չունիմ բան մը հարցնելու ձեզ, բան մը ձեր երեսին զարնելու… Կը ցաւիմ այն վիշտին վրայ զոր կը պատճառեմ ձեզ այժմ, և հաւատացէք որ իմ մերժումիս խստութիւնը այնքան տաժանելի է ինծի որքան ձեզ։

Մինչ կրօնաւորը կը խօսէր, տիկին տը Պարանսիի դէմքը անցած էր վիշտի, արհամարհանքի, շփոթութեան ամեն արտայայտութիւններէն։ Նախ փորձած էր անխռով կենալ, գլուխը շիտակ բռնելով և աշխարհիկ դիմակը հաստատուն. բայց ուսումնապետին բարեսէր խօսքերը իյնալով այդ մանկային հոգիին վրայ, յանկարծ պոռթկացուցին զայն հեծքիւններով, արցունքներով, խոստովանութիւններով, աղմկալից ու տխրաբեկ սրտաղեղումներով։

Օ՛հ, այո, դժբախտ էր անիկա։ Չէին գիտեր թէ այդ զաւկին համար ո՛րքան տառապած էր արդէն…

Է՛հ, այո, խեղճ սիրելի փոքրիկ արարածը անուն չունէր, հայր չունէր. բայց ասիկա պատճա՞ռ էր որ իր դժբախտութիւնը ոճիր մը համարուէր և ինքը պատասխանատու բռնուէր իր ծնողաց յանցանքին։ «Ա՛հ, պարոն աբբա, պարոն աբբա, կը խնդրեմ…»

Խօսելով հանդերձ, լքման շարժումով մը որ նուազ ծանր պարագայի մը մէջ կրնար ժպտեցնել, բռնած էր կրօնաւորին ձեռքը, եպիսկոպոսի գեղեցիկ ձեռք մը, քնքուշ և ճերմակ, զոր բարի հայրը կը փորձէր մեղմիւ քաշել, ոչ առանց շփոթելու քիչ մը։

—Հանդարտեցէք, սիրելի տիկին… կ'ըսէր այդ յորդումներէն, այդ արցունքներէն անճարակ. փափուկ տղու մը պէս կուլար, հեծեծանքներով, հառաչանքներով, միամիտ լքումը քիչ մը գռեհիկ բնութեան մը։

Հէք մարդը կը մտածէր. «Ի՞նչ պիտի ըլլամ, Աստուա՛ծ իմ, եթէ այս կինը նուաղի»։

Բայց զայն հանդարտեցնելու համար գործածուած բառերը աւելի կը գրգռէին զայն։

Ուզեց արդարացնել ինքզինքը, բանը բացատրել, պատմել իր կեանքը և մեծաւորը կամայ ակամայ ստիպուեցաւ անոր հետեւիլ, մութ, ընդհատուած, շնչասպառ, անվերջանալի պատմութեան մը մէջ ուր կինը նետուեցաւ խելայեղ, ամեն մէկ քայլին խզելով առաջնորդող թելը, առանց մտածելու թէ ի՛նչպէս նորէն լոյս պիտի ելլար։

«Այդ Պարանսի անունը իրը չէր… Օ՛հ, եթէ կարենար ըսել իր անունը, շատ զարմանք պիտի պատճառէր։ Բայց Ֆրանսայի ամենէն հին ընտանիքներէն մէկուն պատիւը, աղէ՛կ կը լսէ՞ք, ամենէն հին, կապուած էր այս անուան, և մեռցունելէն իսկ բերնէն չպիտի հանէր զայն։»

Կրօնաւորն ուզեց բողոքել, ապահովցնել զայն թէ բնաւ չէր ուզեր բան մը խլել բերնէն, բայց չյաջողեցաւ խօսք հասկցունել։ Անգամ մը թող տուած էր ինքզինքը, և աւելի դիւրին էր հողմաղացքի մը ուժգնաշարժ թեւերը կեցունել քան այդ խօսուածքը որ պարապին մէջ կը պտըտէր։

Կարծես սա ապացուցանել կուզէր մանաւանդ թէ ինք ամենաբարձր ազնուականութեան կը պատկանէր, թէ իր [illegible] մօրքուրն ալ չես գիտեր ինչ անուն մը կը կրէր, և թէ ինք անլուր չարաբախտութեան մը զոհ եղած էր։

(Շարունակելի)

Կ. ՊՈԼԻՍ, 19 ՓԵՏՐ., 2 ՄԱՐՏ 1896

ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՆԻՒԹԵՐ

ՎԱՅՐԻ ԲՆԻԿՆԵՐՆ Ի ՔԱՆԱՏԱ ԵՒ ԱՆՈՆՑ ՔԱՂԱՔԱԿՐԹՈՒՄԸ

Գիտէք որ Նոր Աշխարհն իրեն սեփական խնդիր մ'ունի թէ ինչպէս պէտք է վարուիլ վայրի կամ կէս-վայրի բնիկ ցեղերուն հետ։ Ասոնք «Հնդիկ» կը կոչուին, ո՛չ թէ որովհետեւ հնաւոր կամ մօտաւոր կապ մը ունին Հնդկաստանցիներուն հետ, այլ որովհետեւ Քոլոմպոս երբ իր երեք նաւով Հին Աշխարհէն ճամբայ ելաւ, միտքը դրած էր արեւմուտքի ճամբով այնքան յառաջանալ որ Հնդկաստան հասնէր, եւ երբ արեւմուտքի կողմն երկիր մը իր ճամբան կտրեց, կարծեց թէ Հնդկաստան եկեր է, եւ բոլոր բնիկներն Հնդիկ անուանեց։ Քանի մը տարի ետքն երբ Բանամայի պարանոցին բարձունքէն դէպ անդին նայող առաջին Եւրոպացին խաղաղական Ովկիանոսի մեծափառ ծաւալին հիացմամբ տեսաւ, հասկցուեցաւ որ Քոլոմպոսի գտած երկրին անդին կողմը գտնուող ծով մ'է, Ատլանտեանէն աւելի մեծ ծով, եւ թէ իրօք նո՛ր երկիր գտած էր անուանի նաւապետն, երկիր մը ուրիշի մը անուամբ կոչուեցաւ, բայց նոյն երկրին բնիկները ցայսօր կը մնան նոյն անուան ներքեւ որով Քոլոմպոս մկրտած էր զիրենք, «Հնդիկ» կը կոչուին։ Իրաւ, Նոր Աշխարհին մէջ կայ կէս-վայրի ցեղ մը որ դուրսէն բերուած է, այն է՝ սեւերն որք Ափրիկէէն հոն տարուեցան իբրեւ գերի աշխատելու ագարակներուն մէջ, եւ 30 տարիէ ի վեր գերութեան վիճակէն հանուած ըլլալով, հիմա քաղաքացիի իրաւունքներ կը վայելեն Միացեալ Նահանգաց մէջ։ Բայց կարմրամորթ կամ պղնձագոյն «Հնդիկ»ները բուն Ամերիկացիներն են։

* * *

Երբ անգլիւսաքսոն ցեղէն հաստատած մը Նոր Աշխարհը գաղթեց, այն հողերէ զորս իրեն սեփականացուցած էր՝ վանեց Հնդիկներն։ Եւրոպացիք աւելի ազդեկ զինուած ըլլալով, տեղ տեղ փճացուցին Հնդիկներն, եւ այլուր ետ ետ մղեցին զանոնք, մինչեւ որ Հնդիկներն անմերձենալի տեղուանք քաշուիլ պարտաւորեցան, իրենց երկրին գեղեցկագոյն կտորները թողլով յանուն քաղաքակրթութեան արշաւող ազգաց եւ հուժկու ցեղին ձեռքը։ Բայց եկաւ ժամանակ մը ուր խեղճ բնիկներուն հետ աւելի խղճմտանքով, աւելի քրիստոնէավայել եղանակաւ վարուելու կարեւորութիւնն ըմբռնեցին սպիտակներն։ Այն ատեն որոշեալ տեղուանք Հնդիկներուն բնակութեան յատկացուցին, այնպէս որ նորէն գաղթական չկարենան հոն արշաւել, եւ Հնդիկներն որսի, երկրագործութեան, արհեստի եւ տուրեւառի պարապելու ազատութիւն վայելեն հոն։ Այս տեղերն անուանեցան «Հնդկաց Պահեստք»։ Մերթ ընդ մերթ Հնդիկներն այս կարգադրութիւններու չհանդուրժելով, դուրս խուժեցին, սպիտակները զարկին, որք ապա խստիւ վրէժ լուծեցին, եւ աւելի նեղ թափանցեցին։ Հնդիկներու ապստամբութիւնք պարբերաբար տեղի ունեցան ուր որ գաղթական կամ անգլիւսաքսոն ցեղն հաստատուած էր, Քանատայի մէջ ծայրէն մինչեւ Հարաւային Ամերիկայի սահմանները։ Ցուցիչ վէպերու եւ ժողովրդային քերթուածներու նիւթեր կազմած են Հնդիկներու եւ սպիտակներու սոյն պարբերական մաքառումներ։

* * *

Հիմակ ուրիշ շրջան մը սկսած է սպիտակներուն ու Հնդիկներուն յարաբերութեան մէջ։ Կ'ուզուի քաղաքակրթել այս կէս-վայրի ցեղեր։ Քանատացիք ի պատիւ իրենց կը հաշուեն թէ իրենք երբեք պատերազմ մղած չեն Հնդիկներուն դէմ, Միացեալ Նահանգաց ժողովուրդն աւելի խստութեամբ վարուեցաւ։ Քանատան շահաւոր գտաւ քաղցրութիւնը։ Հնդիկներու կոտորած չկայ Քանատայի բովանդակ պատմութեան մէջ։ Քանատայի Հնդիկները քիչ քիչ քաղաքակրթութեան համը կ'առնուն, որով աւելի գոհ, աւելի հանդարտ, աւելի բարեկարգ տարր մը կը դառնան։ Երբ Վիքթորիա Թագուհւոյն փեսայ Լորն մարքիզը իբրեւ կուսակալ Քանատայի 1881ին այցելեց Քրի Հնդիկներուն, սա միայն կրցաւ հաստատել թէ Հնդիկ ցեղերէն մին գետնախնձորի (բադադէս) մշակման կարեւորութիւնն հասկցած էր վերջապէս։ Բայց գուշակեց որ՝ շնորհիւ Քանատայի կառավարութեան քաղաքակրթիչ գործունէութեան՝ քանի մը տարի ետքը վայրի Հնդիկ պիտի չմնայ Քանատայի մէջ, ի բաց առեալ երկրին հիւսիսային ծայրերը։ Երբ այժմեան Լորտ Տէրպին՝ իբրեւ կուսակալ՝ 1889ին այցելեց նոյն Հնդիկներուն իրենց պահեստներուն մէջ, տեսաւ որ իր նախորդին գուշակութիւնն որքան ճշդիւ կատարուեր է։ Կէս վայրի մարդիկ որք տասն տարի առաջ իրենց հրացանին, աղեղին ու նետին շնորհիւ միայն ապրուստ մը կը ճարէին (գողութեամբ կամ որսորդութեամբ), ու վրաններու տակ կ'ապրէին իբրեւ վաչկատուն եւ ասպատակ ցեղեր, հիմա կը մշակեն ընդարձակ արտեր ու ագարակներ, եւ երկրագործական ցուցահանդէսներու մէջ յաջողապէս կը մրցին սպիտակ մարդուն դէմ, որ չի նեղանար այս մրցման համար, որ չի չարանար, այլ ձեռն կը կարկառէ իր յետամնաց հայրենակցին՝ իրեն համընթաց ըլլալու քաղաքակրթութեան պողոտաներուն մէջ։

* * *

Հնդիկներէն ոմանք հիմա Բրիտանեան գաղթականներու տուներուն չափ կանոնաւոր տուներ շինած կը բնակին։ Ունին երգեհոն, մելոտիոն, ջութակ, ագարակի շարժագոյք, կարի մեքենայ, պատկերներ, զարդեր, եւ քաղաքակիրթ կեանքի ուրիշ կազմածներ ու տարազներ։ Լրագիրներու բաժնեգին կը վճարեն։ Պատուական օրէնքին կը հնազանդին։ Իրենց մէջ տեղ տեղ ոստիկանութեան պահականոցներու ներկայութեան այլ եւս պէտք չտեսնուելով, որովհետեւ կատարելապէս հանդարտ են, այն շէնքեր վերածուեցան արհեստական վարժոցի։ Ցեղապետ մը հաւատաց կուսակալին թէ իր պահեստավայրին մէջ դպրոցական տարիքով տղայ մը չկայ որ փողոցները թափառի։ Այս ցեղեր ի սկզբան հաւաքաբար կը մշակէին իրենց հողերը, բայց քանի որ անհատական եւ ընկերային գաղափարներ զարգացան իրենց մէջ, հաւաքականութեան դրութիւնը թողուցին, եւ հիմակ ամեն Հնդիկ իր հողը կը մշակէ, իր անասունները կը չաղցնէ կը պարարտացնէ։ Պահպանողական ցեղապետներն այս նորութեան ընդդիմացան, բայց անգլիւսաքսոն ցեղին սկզբունքներովը տոգորուած նոր սերունդն անհատականութեան կուսակից հանդիսացաւ, եւ հողերը բաժնուեցան։ Զուարճալի է գիտել որ մինչ Եւրոպայի մէջ Ընկերվարականք անհատական սեփականութիւնը բառնալ եւ անոր տեղ հաւաքականութիւն հաստատել կը խորհին, Քանատայի մէջ այս դրութիւն կը թողուի եւ անհատականութեան կը մնայ յաղթանակը։

Քանատայի Հնդիկները ցեղային վաչկատուն սովորութիւնները մի առ մի կը թողուն։ Շատ չանցած ցեղապետի ընտրութիւնն եւս պիտի վերջանայ։ Հնդիկները փորձով կը տեսնեն թէ քաղաքակիրթ վիճակի մէջ աւելի մարդավայել կրնան ապրիլ։ Այն կէս-վայրենիներ հիմակ առոյգ, անկախ մտքի տէր, ուժեղ եւ աննկուն աշխատասէր տարր մ'են գաղղիացի եւ անգլիացի տարրերուն այն սերուն եւ բեղուն միաւորութեան մէջ որ այժմեան Քանատացի ժողովուրդը կը կազմէ։

Հնդիկները միսիոնարներ ունեցին, յորմէ կը հասկցուի թէ սպիտակամորթներուն կրօնն եւս իրենցն կը բաղձան։ Կը խորհին թէ պատուական կրօն մը պէտք է ըլլայ այն որ սպիտակներուն թողլ տուեր է կամ թելադրեր եղեր է այնքան բարձր քաղաքակրթութեան մը հասնիլ։ Կաթոլիկ, անկլիքան, երիցական, մեթոտական եւ մկրտչական «յարանուանութիւնք» միսիոնարներ ղրկեցին, բայց զատ զատ տեղուանք, այնպէս որ իրարու դէմ չեն գար։ Ամենքն ալ խօսք մէկ են քրիստոնէութիւնն յոյժ պարզ եւ դիւրըմբռնելի ձեւով քարոզելու Հնդիկներուն։

* * *

Ամենէն քաջալերիչ է արհեստական վարժոցներու յաջողութիւնն։ Հոն մանչերը կը սորվին դիւղատնտեսութիւն կամ ագարակագործութիւն, ձեռքի զանազան արհեստներ, նաեւ կօշկակարութիւն, եւ աղջիկներն՝ ասեղնագործութիւն, տնային տնտեսութիւն, եւն։ Թէ՛ աղջիկ թէ՛ մանչ, կը վարժուին երաժշտութեան, որ հզօր ազդեցութիւն մ'ունի այն կէս-վայրի ժողովուրդներու վրայ։ Հիմա շատ լաւ երգեցիկ եւ նուագածու խումբեր կան Հնդկաց մէջ։ Վարժոցներէն ելնող մանչերն ագարակներու մէջ կ'աշխատին, իրենց հօր կամ ուրիշի քով, աղջիկներն ալ սպասուհի կ'ըլլան, որով ամիսը չորսէն մինչեւ 12 տոլար կը շահին։

Այսպէս, ինչ որ յարատեւ վտանգ մ'էր Քանատայի համար, կը դառնայ կ'ըլլայ ոյժի եւ հարստութեան տարր մը երկրին համար։ Ընկերաբանք համակրութեամբ կ'ողջունեն Քանատայի պետական մարդկանց գնահատելի յաջողութիւնն, եւ այնպէս են որ Միացեալ Նահանգաց աւելի բազմաթիւ Հնդիկներն ալ օր մը ճիշդ նոյն դրութեամբ պիտի քաղաքակրթուին, եւ արգիւնաւոր տարր մը պիտի դառնան, փոխանակ բեռ մը եւ հոգ մ'ըլլալու երկրին համար։

Բ. Ք.

Քաղաքական կացութիւն

ՊՈՒԼՂԱՐԵԱՆ ԳՈՐԾԵՐ.— Ամեն Տէրութիւնք պաշտօնապէս ծանուցին թէ՝ ըստ առաջարկութեան Գերիշխան Տէրութեան ճանչցած են Ֆերտինանտ իշխանը իբրեւ օրինաւորապէս ընտրեալ իշխան Պուլկարիոյ։ Անգլիոյ Կառավարութիւնն այս յայտարարութիւնն ըրաւ Երեսփ. Ժողովոյն մէջ անցեալ Բշ., Պ. Լէկ հարցուց թէ ի՞նչ է որ ամեն Տէրութիւնք իրենց հաւանութիւնն յայտնած են Ֆերտինանտ իշխանի ճանաչման, եւ արտաքին գործոց խորհրդական Պ. Քըրզըն հաստատական պատասխան տուաւ։

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ՔՈՐԷԱ.— Փեթերսպուրկի մէջ հետեւեալ կէս-պաշտօնական ծեկոյցն հրատարակուեցաւ.—«Օտար լրագրերուն մէջ հրատարակուած ազդակի զրոյցներուն հակառակ, Ռուսիա դիտաւորութիւն չունի Քորէայի ո՛ եւ է մասը ձեռք անցունել, բայց իրաւունք ունի եւ պարտաւոր է հրաշխաւորել Քորէայի թագաւորութեան կատարեալ եւ իրական անկախութիւնն, ի շահ թէ՛ իր (Ռուսիոյ) ապահովութեան եւ թէ Ծայրագոյն Արեւելից ընդհանուր խաղաղութեան։»

ՎԵՆԵԶՈՒԷԼԱՅԻ խնդիրը խաղաղապէս կը քննուի ի Լոնտոն եւ ի Ուաշինկթըն, եւ ո՛չ պատերազմական պատրաստութիւններու խօսք չի լսուիր։ Վենեզուէլայի կառավարութիւնն իր կողմէ, ամերիկեան կառավարութիւնն առանձին եւ Անգլիա իր մասին կարող օրէնսգէտներու եւ պատմագէտներու ձեռամբ խորապէս կ'ուսումնասիրեն խնդիրն, եւ իւրաքանչիւր կողմ քննիչ մարմինն իր տեղեկագիրը պատրաստելէ ետքն, ասոնք պիտի բաղդատուին, եւ հաւանօրէն այն ատեն իրաւարարութեան պիտի ենթարկի խնդիրը, կամ գէթ անոր մէկ մասն։ Անգլիացի օրէնսգէտներն անցեալ շաբթու իրենց տեղեկագիրը մատուցին Ֆօրէյն Օֆիսին, որ իր կողմէ ներածութեամբ մը հրատարակութեան պիտի տայ Կապոյտ Տետրակի մը ձեւով։

ԱՆԳԼ. ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ.— Երեսփ. Ժողովը վերջին օրերս զբաղեցաւ ջերմ վիճաբանութիւններով Երեսփոխանութեան Վարիչ Պ. Պալֆուրի ներկայած կանոնագրին վրայ, որով կ'ուզէ կրճատել վիճաբանութիւններն, ի մէջ այլոց՝ 20 օր միայն յատկացնելով Ելմտացոյցի թէ՛ հասոյթի եւ թէ ծախքի ճիւղերուն քննութեան։ Յայտնի է թէ ելմտացոյցի զանազան ճիւղերը կառավարական քաղաքականութիւնը քննութեան առնելու օրինական միջոցներ են Խորհրդարանին համար։

ՃԱՊՈՆԻ կողմէ Եամակադա մարեշալ արտասովոր դեսպան կարգուեցաւ, Ցարին թագադրութեան ներկայ ըլլալու համար։ Եամակադա այն զօրավարն է որ ցամաքային զօրքերուն ընդհանուր հրամանատար եղաւ Չինու դէմ մղուած փառաւոր պատերազմին մէջ։

ՔՈՒՊԱ.— Ամերիկացի մը որ երկար ժամանակ Քուպա բնակած է գործով, Նիւ Եորք Ինտիփէնտընթ անուն կրօնական թերթին մէջ այսպէս կը նկարագրէ Քուպայի տնտեսական ու ընկերական վիճակն, որ պատճառ եղած է արդի խնդրոյն։ Քուպա կը գանգատի տրոց մասնաւոր դրութենէն, հանրային պարտքի բաժինէն, առեւտրական դժուարութիւններէն եւ ընտրողութեան իրաւունքին սահմանափակումէն։ Քուպա 26 միլիոն տոլար կը վճարէ Սպանիոյ, յորմէ 100ին երկուքը միայն կղզւոյն կը մնայ։ Քուպացին կրկնապատիկ աւելի կը վճարէ քան ինչ որ Սպանիացին Եւրոպիոյ մէջ կը վճարէ Տէրութեան, մինչ կեանքն ամեն կերպիւ աւելի սուղ, աւելի դիւրին է այն Ամերիկեան ի բնէ երջանիկ կղզւոյն քան Եւրոպիոյ մէջ։ Բայց այն կրկնապատիկ վճարման հակառակ, բան չի մնար Քուպայի։ 400 միլիոն տոլարի հանրային պարտք մը բեռնաւորուած է Քուպայի վրայ, այսինքն՝ աշխարհի վրայ ո՛ եւ է երկրի կրած բեռէն կրկնապատիկը։ Միւս կողմէ, արտաքին վաճառականութեան առջեւ գործնականապէս փակուած են Քուպայի նաւահանգիստները. զի Սպանիա չընդունիր որ Քուպա առեւտրական ուղղակի յարաբերութիւններ ունենայ ուրիշ երկիրներու հետ։ Նաւերը, նոյն իսկ ամերիկեան ալիւր բեռցած նաւերը, նախ Սպանիա կ'երթան, յետոյ Քուպա կուգան։ Բնականապէս Քուպացիք աւելի սուղ կը գնեն։ Ընտրական օրէնքներն ալ այնպէս են որ 100 Քուպացիէ երեքը միայն քուէ ունին։ Սպանիական Խորհրդարանին մէջ դուն ուրեք Քուպացի անդամ մը տեսնուած է։ Ամեն պաշտօններ Սպանիացիներու ձեռքն են։ Նոյն իսկ Մատրիտի Խորհրդարանին մերթ ընդ մերթ որոշած լաւ տնօրէնութիւնք ի գործ չեն դրուիր։ Սպանիացի պաշտօնէութիւնն ալ այն կղզւոյն մէջ հեշտասէր եւ ճոխ կեանք մը կը վարէ, եւ կաշառն հոն այնքան մեծ դեր կը խաղայ որ Բանամայի կաշառքները բան մը չեն բաղդատմամբ Քուպայի մէջ եղածին։ Սպանիացիք կը ծիծաղին Ամերիկեան Խորհրդարանին արտայայտութեանց ի նպաստ Քուպայի։ Այս հեգնական ընթացքը շատ կը բարկացնէ Ամերիկացիները, կ'ըսէ Ինտիփէնտընթ թերթը։

ԱՄԵՐԻԿԱ ԵՒ ՍՊԱՆԻԱ.— Մ. Նահանգաց Ծերակոյտն որոշում մը քուէարկեց որով օրինաւոր պատերազմիկ կը ճանչէ Քուպացիներն։ Յետոյ ուրիշ առաջարկ մ'ընդունեց, որով Նախագահէն կը խնդրէ բարեկամաբար միջնորդել Սպանիոյ մօտ որպէս զի Քուպայի ինքնուրոյն դիրքն այլ եւս ճանչուի, ու Քուպացիք իրենք իրենց թողուին։

ԹՐԱՆՍՎԱԱԼ.— Բրեթորիայէն կը հեռագրուի թէ Պ. Քրիւկըր նախագահն ի վերջոյ որոշեր է ընդունիլ Անգլիոյ կառավարութեան հրաւէրն եւ Լոնտոն գալ՝ նորեկներուն (գաղթականներուն) եւ յարակից խնդիրներուն վրայ ուղղակի բանակցելու համար։

ԼՈՒՐ ՏՔԴ. ՆԱՆՍԷՆԻ

Ռուսիոյ Հեռագրական Գործակալութիւնը կը հաստատէ Իրքուցքէ թէ ստոյգ է Սիպերիացի վաճառական Պ. Քուշնարեվի ստացած հեռագիրն, որ կը ծանուցանէր թէ Տքդ. Նանսէն Հիւսիսային Բեւեռ հասեր է, եւ հիմակ ետ կը դառնայ։

Բաւ է թէ դարուս ամենամեծ լուրն ի վերջոյ պիտի հաստատուի։

ՔՐԷՏԻ ՖՈՆՍԻԷԻՆ ֆրանսական կառավարութեան կողմէ դիր-տնօրէն կարգեցաւ Գրակս մարքիզը, փոխանակ հրաժարեալ Պ. Լըվէյի։

ՀԵՌԱԳԻՐ

ՆԱՊՈԼԻ, 29 Փետր.— Ումպերդօ թագաւոր պատերազմական նախարարին հետ Նափոլի հասաւ, եւ ընդունուեցաւ Պ. Քրիսփիի կողմէ։ Ժողովուրդը խանդավառ ընդունելութիւն ըրաւ Թագաւորին ապա հանդիսապէս ուղղէ անցուց Հապէշստանի գացող զօրքերը, զորս խրախուսեց։ Զօրքերը «Կեցցէ Թագաւորն» աղաղակաւ պատասխանեցին։

ՓԱՐԻԶ.— Պ. Ֆէլիքս Ֆօռ Լիոն գացած պահուն շոգեկառքը կեցուց Բօլ աւանին մէջ, եւ հոն իրեն ներկայացնել տուաւ աւելի քան հարիւրամեայ Պայլն, որ Նաբոլէոնի Առաջնոյ օրով Տավու Մարէշալին հրամանաց ներքեւ զինուորութիւն ըրած էր քաջապէս։ Նախագահը մասնաւոր պատուանշան մը կախեց անոր կուրծքէն։

— Ի Մատակասքար գերեվաճառութիւնն արգիլող օրինագիծ մը Երեսփ. Ժողովոյ նկատառութեան մատուցուեցաւ։

ՍՈՖԻԱ.— Պ. Նաչեւիչ իւր հակառուս արտայայտութեանց պատճառաւ չուզելով մնալ արտաքին գործոց վերատեսչութեան մէջ, Պ. Ստոյլով ստանձնեց նաեւ այս պաշտօն, ներքին գործոց վերատեսչութենէն զատ զոր կը վարէ արդէն։ Պ. Նաչեւիչ երկրագործական եւ առեւտրական վերատեսուչ եղաւ։ Պ. Կրեքով ընդունեց Սթամպուլովեան հակառուս կուսակցութեան պետի պաշտօնն, եւ այս առթիւ խնդակցութիւններ ստացաւ։

ԼՈՆՏՈՆ.— Ընդհանուր ընտրութենէն ի վեր առաջին անգամ ըլլալով, աթոռ մը մէկ կուսակցութենէն միւսին անցաւ ի Սաութէմբթըն, պահպանողական Պ. Թ. Չեմպըրլէյնի տեղ, որոյ ընտրութիւնն անվաւեր հռչակուած էր դատարանէն, Սըր Ֆ. Իվընս ազատականն ընտրեցաւ։ Պ. Ճօն Մորլի իսկ ի Մոնդրօզ (Սկովտիա) նախորդ ազատական երեսփոխանէն շատ աւելի ստուար քուէով մ'ընտրեցաւ։ Այս յաջողութիւնք ոչ սակաւ խրախուսեցին ընդդիմադիրները։

ԴԵՂԱՐԱՆ
ԳԱՌՆԻԿ ՏԱԼԿՃԵԱՆ
ԿԷՏԻԿ-ՓԱՇԱ ՊԱՇԸ ԹԻՒ 7

Գառնիկ Տալկճեան կը ծանուցանէ թէ իր դեղարանին դէմ բացած մասնաւոր դարմանատան մէջ, յետ այսօրիկ պիտի դարմանեն հետեւեալ Մեծ. բժիշկներն.

Տօքթ. Վարդազար էֆ. ամեն օր մինչեւ կէսօր։

Տօքթ. Նահապետեան էֆ. ամեն երեքշաբթի եւ հինգշաբթի ժամը ութէն վերջը։

Արդէն լաւ դեղերու լաւ եւ խնամով պատրաստելը իրեն սկզբունք ըրած ըլլալով, այս առթիւ կը յայտարարէ թէ, եւրոպական տուն մը հետ եղած մասնաւոր կարգադրութեան մը համաձայն, յառաջապէս բոստայով պիտի բերուին ամեն շաբթու դեղարանին մէջ սպառած դեղերն, եւ ի նկատի առնելով ժամանակիս պահանջումները, խիստ դիւրամատչելի գներով պիտի պատրաստուին բոլոր դեղերը։

Եւրոպական արտադրութիւններէ զատ, շատ աժան գներով կը վաճառուին «Լամբրճան» ըմպելեաց գործարանին մէջ Ս. Փամպուքճեանի տեղական զուտ խաղողէ պատրաստուած ընտիր քոնեաքներ եւ գինիներ թէ շիշերով եւ թէ տակառով, ինչպէս նաեւ յառաջապէս Տարտանելէն բերել տրուած քաղցրահամ գինիներ։ Աւելորդ է ըսել թէ դեղարանը դիմող ամեն կարօտեալներ ձրիապէս պիտի դարմանուին։

473 1—15

Ն. ՏԷՄԻՐՃԻՊԱՇԵԱՆ
ԸՆԴԱՐՁԱԿ ԲԱՌԱՐԱՆ
ՖՐԱՆՍԵՐԷՆԷ ՀԱՅԵՐԷՆ
Հրատարակուեցան 52, 53 եւ 54 թերթերը։
Վերջին թերթը կը հասնի
մինչեւ Tesson բառը։
Բաժանորդագրութիւնը գոցուած է
Իւրաքանչիւր թերթը 30 փարայ
Դիմել ՄԱՆՏԱՍԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ, Պոլիս Սուլթան
Համամ փողոց թիւ 14

ՎԱՃԱՌՈՒՄ
ՀԱՐԻՒՐԻՆ ԵՐԵՍՈՒՆ ԶԵՂՉՈՎ

Պ. Լօկա Խոճէսի չուխայի վաճառատան մէջ՝ Ղալաթիա Վօյվօտա ճատտէսի Խարաճճը փողոցին գլուխը՝ կը գտնուին ամենէն ընտիր չուխաներ ու գազմիրներ, որք, ներկայ Ռամազանէն մինչեւ մէկ ամիս, հարիւրին երեսուն զեղչեալ գինով պիտի վաճառուին։ Հասարակութիւնը կը հրաւիրուի գալ այս վաճառումէն։

473 1—15

Ներքին լուրեր

ԽԸՐՔԱՅԻ ՇԷՐԻՖԻ հանդէսը տեղի ունեցաւ շաբաթ օրը եւ Վեհ. Սուլթանը Թօփգաբու պալատը գնաց։

Եըլտըզի կայս. պալատէն մինչեւ Թօփգաբու պալատը տանող ճամբուն երկու կողմը հեծեալ ու հետեւակ զօրքեր, վարժարանաց աշակերտներ եւ ժողովրդեան բազմութիւն մը քարեւի կեցած էին։ Ոստիկանք ու ժանդարմութեան պաշտօնեայք կը հսկէին բարեկարգութեան վրայ։ Բոլոր վաճառատունք, խանութներն եւ այլն դրօշներով զարդարուած էին։ Բոլոր ճամբայները աւազով ծածկուած էին։

Ժամը 5ին, Վեհ. Սուլթանը քառաձի կառքի մը մէջ բազմած ճամբայ ելաւ Եըլտըզի կայս. պալատէն՝ իր քովը ունենալով կայսերազուն իշխան Պիւրհանէտտին էֆէնտին ու դէմն ալ արքունեաց հրամանատար Օսման փաշան, եւ հանդիսական թափօրով՝ Տօլմապաղչէի, Թօփխանէի, Ղալաթիոյ ճամբով ու Գարաքէօյի կամուրջէն անցնելով գնաց Թօփգաբու պալատ, ուր մտաւ Սօղուք Չէշմէի դուռնէն։ Ն. Վեհափառութիւն ուղղակի Պաղտատ Քէօշկը գնաց։ Նոյն միջոցին տեղւոյն զօրանոցին աշտարակին վրայ պարզուեցաւ կայսերական դրօշը։

Վեհ. Սուլթանը պահ մը հանգիստ առնելէ յետոյ Խըրգայի Շէրիֆին գտնուած տեղը գնաց եւ հոն կատարեց միջօրէի աղօթքը, յետոյ իր ձեռքով բացաւ Խըրգայի Շէրիֆն եւ համբուրեց։ Ի վերջոյ կարգաւ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսը, Բարձր. Շէյխ-իւլ-իսլամը, բոլոր նախարարք եւ կրօնական, քաղաքական ու զինուորական պաշտօնեայք համբուրեցին։ Վեհ. Սուլթանը իւրաքանչիւրին շնորհեց թաշկինակներ, որոց վրայ կրօնական վերտառութիւնք գրուած էին։

Նոյնպէս Խըրգայի Շէրիֆը համբուրեցին կայսերազուն իշխանք, Բարձր. Մայր Թագուհին եւ պալատական տիկնայք։

Այդ արարողութենէն յետոյ Վեհ. Սուլթանը մինչեւ Իքինտիի ժամանակ հոն մնաց եւ կրօնական ընթերցուածներու ունկնդրելով, հոն կատարեց Իքինտիի աղօթքը եւ վերադարձաւ Պաղտատ քէօշկը։ Նոյն միջոցին քարեւի կեցած էին Թօփգաբու պալատան պահապան զօրքերն՝ առաջնորդութեամբ Բ. զօրաբաժնին հրամանատար Շէվքէթ փաշայի։ Վեհ. Սուլթանին հրամանաւ առաջին սենեկապետ Հաճի Ալի պէյ դրամական պարգեւներ բաշխեց անոնց։

Ն. Վեհափառութիւն ժամ 10½ին կառքով Թօփգաբու պալատան ծովեզրն իջաւ եւ անկէց Էթրէֆիյէ շոգենաւակով, որ կայսերական դրօշ պարզած էր, եւ որուն կը հետեւէին Թէրսանէի ու Նաւահանգստի վերատեսչութեան շոգենաւակներ, Տօլմա Պաղչէի պալատը ելաւ։ Վեհ. Սուլթանին անցնելու պահուն, օսմանեան ու օտար բոլոր շոգենաւք եւ դեսպանատանց պահականաւերը դրօշներով զարդարուեցան։

Ն. Վեհափառութիւն Տօլմա Պաղչէի պալատան մէջ պահ մը հանգիստ առնելէ յետոյ քառաձի կառքով մը Եըլտըզի կայս. պալատը վերադարձաւ։

* * *

Էսկի Ալի Փաշայի մզկիթին մէջ գտնուած Խըրգայի Շէրիֆն ալ նոյն օրը բացուեցաւ։

* * *

Վեհ. Սուլթանի երթալու եւ վերադառնալու պահուն, դրամական պարգեւներ բաշխուեցան աղքատաց։

ԵԼՄՏԱՑՈՅՑԻ յանձնաժողովը որոշած էր որ Մարտէն սկսեալ կառավարական բոլոր պաշտօնատունք՝ ծախքերն հոնիկէ յետոյ՝ իրենց հասոյթներն ուղղակի Ելմտական նախարարութեան ղրկեն։ Զինուորական իշխանութիւնը՝ այդ մասին տրուած որոշումը հաղորդելով պաշտօնատանց՝ տեղեկութիւն ուզած է իրենց հասոյթներուն վրայ։

ՊԱՇՏՕՆԷԻՑ ընտրութեան յանձնաժողովը որոշած էր որ Միլքիյէ վարժարանին այն շրջանաւարտք, որք երեք տարի գաւառաց թղթակցութեանց տնօրէնէն պաշտօն վարած են, կարենան երրորդ կարգի գաւառակներու գայմագամ ընտրուիլ։ Պետական Խորհուրդն ընդունելի գտեր այդ որոշումը եւ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին կողմէ, ըստ այնմ, հարկ եղած դիմումն եղաւ։

ՍԱՊՈՆԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ.— Դամասկոսցի Նաման էֆէնտի մենաշնորհ խնդրած էր Հալէպի, Դամասկոսի եւ Երուսաղեմայ մէջ սապոնի գործարաններ հաստատելու համար եւ Պետական Խորհուրդն ալ որոշած էր տալ խնդրուած մենաշնորհը։ Արդ, Նախարարաց Խորհուրդը հաստատեց Պետական Խորհրդոյ որոշումն եւ իր տեղեկագիրը մատոյց ի կայս. պալատ։

ՊԱՀԵՍՏԻ ԶՕՐՔԵՐ.— Ընկիւրիի նահանգին մէջ գտնուած պահեստի զօրաց վաշտերուն վեցն արձակուելով մին զէնքի տակ պիտի մնայ։ Երկէլիթի վաշտն, որ բաւական ատեն է ի վեր զէնքի տակ կը գտնուի, պիտի արձակուի եւ Թավշանլի վաշտն ի զէն պիտի կոչուի։

ԱՇԻՐԷԹՆԵՐ.— Այն անձինք, կ'ըսէ Սապահ, որք պաշտօն ունին քննելու [illegible] մէջ ցարդ բնակութիւն չհաստատող Աշիրէթներու ցեղերուն ու անհատներու թիւն եւ կատարել այդ մասին հարկ եղած գործողութիւնները, իրենց պաշտօնին ձեռնարկեցին։

ԹՐԱՄՈՒԷՅԻ ԳԻԾ.— Սկիւտարէն Գատըգիւղի ճամբով մինչեւ Էրէնքէօյ թրամուէյ մը շինելու համար Պ. Թէոտոր Աբոսթօլիտէսի խնդրած մենաշնորհի խնդիրը յանձնուեցաւ Պետական Խորհրդին, որ որոշեց նախ եւ առաջ Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան կարծիքն առնուլ։

ԱՏԸՆԻ կուսակալութիւնը խնդրեց որ գոնէ առժամեայ կերպով զեղչ մը ըլլայ զմրիտի (զըմբարա) հանքին արտադրութիւններէն առնուած տուրքին վրայ, որպէսզի կարելի ըլլայ մրցիլ օտար արտադրութեանց հետ։ Անտառաց եւ Հանքաց նախարարութիւնն ալ որոշեց նախ եւ առաջ տեղեկութիւն առնուլ այդ հանքերու վիճակին վրայ եւ տեսնել անոնց նմուշները։

ՊՂԻՆՁ.— Անտառաց եւ Հանքաց նախարարութիւնը Արղընիէն (Տիարպէքիր) իբրեւ նմոյշ մաս մը բերել տուաւ՝ հոն գտնուած 800,000 օխա պղինձէն։

ՆԱՒԱԶԻԳ շոգենաւերու ընկերութիւնը Լոնտոնէն չորս շոգենաւեր բերել տուաւ՝ Օտէսա, Լիվըրփուլ, Լոնտոն եւ Մարսէյլ։ Ասոնց իւրաքանչիւրը 32 տակառաչափ տարողութիւն եւ վաթսունական ձիու ոյժով մեքենաներ ունի։

ԾԽԱԽՈՏԻ ՍԵՐՄ.— Սէլանիկի առեւտրական սենեակը տեղեկագրեց Առեւտրական նախարարութեան որ օսմանեան երկիրներէն ծխախոտի սերմն արտածումն արգիլուի։

ՔԱՐԱՓՆԵՐԸ.— Ղալաթիոյ քարափն շաբաթ օրը բացուեցաւ հասարակութեան։ Գարաքէօյի կամուրջին քովէն ճամբայ մը բացուած է, ուրկէ երթեւեկութիւնք կը կատարուին։

—Դեսպանները շաբաթ օրը ժողով մը ունեցան ի մասին այն պահանջման, զոր մայրաքաղաքիս առեւտրական օտար սենեակներն ըրին՝ քարափանց ընկերութեան սակացոյցին նկատմամբ։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ կառավարութիւնը, կ'ըսէ Սապահ, որոշեց Մարաշի մէջ փոխ-հիւպատոսութիւն մը հաստատել՝ նոյն քաղաքին մէջ գտնուած ֆրանսական հպատակներու եւ կաթոլիկ վանքերու գործերը նայելու համար։

Պ. ՀԷՐՊԷՐԹ, առաջին քարտուղար անգլիական դեսպանատան, արձակուրդ ստացած ըլլալով, այսօր Եգիպտոս կ'ուղեւորի իր կնոջն հետ։

ՏՈՔԹ. ՔԱՆԴՈՒՐՕՂԼՈՒ, որ բժշկական ժողովոյ նախագահ ընտրուած ու հրաժարած էր, վերջապէս ընդունեց այդ պաշտօնը։

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ.— Շաբաթ օրը ժամ 5.45ին մայրաքաղաքիս մէջ երկրաշարժի ցնցում մը զգացուեցաւ։

ՃԻՏՏԷԷՆ կը գրեն թէ նոյն նաւահանգիստը ժամանող ուխտաւորաց թիւը 20 հազարի հասած է։

ՇԱՔԱՐԻ ԳԻՆԸ.— Եւրոպայի մէջ շաքարի գինը բարձրացեր է։

Պ. ԶԱՐԻՔՕՖ, ռուս դիւանագիտական գործակատար Սօֆիայի, որ մայրաքաղաքս կը գտնուի, այսօր Պետերպուրկ պիտի ուղեւորի եւ անկից Սօֆիա երթալով իր պաշտօնին պիտի ձեռնարկէ։

ԳԱՀԻՐԷԻ ֆրանսական հիւպատոս Պ. Կօկօրտան այս օրերս Փարիզ պիտի երթայ արձակուրդով եւ քիչ յետոյ նորէն Գահիրէ պիտի դառնայ։

ԻՆՖԼՈՒԷՆԶԱ.— Պանտըրմաէն կը գրեն թէ ինֆլուէնզան սաստկապէս ճարակած է եւ ամեն տան մէջ վարակեալ մը կը գտնուի։

ՅՈՒՆԱՑ հիւանդանոցին մէջ անցեալ Յունուար ամսուն կը գտնուէին 226 ծերեր, 82ը՝ մտային խանգարում ունեցող եւ 83ն ալ որբ։ Նոյն ամսուն հիւանդանոց դիմած են 461 անձեր։ Ապաքինելով դուրս ելած են 51 այր ու 13 կին հիւանդներ։

ՔԱՐՏԻՖԻ օսմանեան հիւպատոս Ճելալ պէյ շաբաթ օրը մայրաքաղաքս եկաւ։

ՊԱՂՏԱՏԷՆ կը գրեն թէ այս տարի տղայոց մէջ կարմրուկ ճարակած է։

ՀԱՆՔԱՏՈՒՆ.— Գարամանեան ընկերութիւնն, որ Երէյլիի մէջ ածուխի հանքեր կը բանեցնէ, Թէրսանէի հետ պայմանագրութիւն կնքած է՝ 50,000 տակառաչափ հանքածուխ տալու համար։

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԱՆԿԵԼԱՆՈՑ.— Հանրային Պարտուց վարչութիւնը՝ իր նոր շէնքին շինուածանիւթերու բեկորները նուիրած է Համազգային Անկելանոցին՝ իբրեւ վառելափայտ։

ՀԱՆՐՕԳՈՒՏ շինութեան ժողովը, որ նկատողութեան առած էր՝ Պրուսա-Մուտանիայի երկաթուղւոյ գիծը մինչեւ Չիթլի երկարելու խնդիրը, նկատելով որ իւրաքանչիւր քիլօմէթրի համար երաշխաւորութեան գումար մը պահանջուած է, որոշեց թէ կարելի չէ ընդունիլ այդ կէտը. հետեւաբար գրուեցաւ խնդրարկուին որ առանց երաշխաւորութեան գումարի միայն կարելի է արտօնութիւն տալ։

ՌՈՒՄԷԼԻԻ նահանգաց քննիչ յանձնաժողովը Սէլանիկի ու Կոսովայի նահանգաց մէջ կատարած քննութեանց արդիւնքը տեղեկագրեց ձեռնհաս իշխանութեան։

ԻԶՄԻՐԻ առեւտրական հրապարակին վրայ հետեւեալ տեղեկութիւնք կը հաղորդուին Փետրուար 13 թուականաւ.

Վերջացող շաբթուն նահանգին ներսերը օգտակար անձրեւներ տեղացին։ Առեւտրական հրապարակին վրայ բաւական գործեր եղան։

17,000 կենդինար խաղողին ծախուեցաւ 45—75 ղրուշի կենդինարը։ Վերջին լուրերու համաձայն, Լիվրբուլի մէջ Իզմիրի խաղողները բռնուած էին։ Այդ քաղաքին մէջ պատրաստ կայ 1,870 տակառաչափ, անցեալ տարի 2,040 տակառաչափ էր։

Աֆիոնի հրապարակը բաւական ոգեւորուած էր։ 135 կողով ծախուեցաւ բարձր գիներով։ Պատրաստ կայ 2780 կողով. անցեալ տարի 1690 կողով էր։

40,000 քիլէ դարի ծախուեցաւ 10—16½ ղրուշէն։ Անգլիոյ համար մեծ քանակութեամբ գործեր կըլլան։

Բոլոր ապրանքներու վրայ աննշան գործեր եղան։

850 հակ բամպակ ծախուեցաւ՝ 247½-252½ ղրուշէն կենդինարը։ Սուլթանիյէ չամիչներու գինն է 70—110 փարա օխան, ըստ տեսակին։ 4500 կենդինար Թիրայի սեւ չամիչ ծախուեցաւ՝ 40—43½ ղրուշէն կենդինարը։ Այդ չամիչներու մէկ մասը Կ. Պոլիս ղրկուեցաւ, ուր կ'երեւի թէ՝ ալքոլի գործարանատէրք սկսած են զայն գործածել։

ՈՃԻՐՔ ԵՒ ԱՐԿԱԾՔ.—Անցեալ գիշեր, Գասըմ Փաշայի կողմը, Մանուկ անուն դերձակ մը իր սենեակին մէջ անկենդան գտնուեցաւ՝ կուրծքէն ըեվոլվերով զարնուած։ Ոստիկանութիւնն իբրեւ կասկածելի՝ Քարլօ անուն մարդ մը ձերբակալեց։

—Փիրի Փաշայի կողմն, աղիւսարանի գործաւոր մը՝ Անժէտ, անցեալ իրիկուն իր արհեստակիցներէն մին վիրաւորեց դաշոյնով։

—Պոլսոյ կողմը ոստիկանութիւնը Նէվրէս անուն թուրք սպասուհի մը ձերբակալեց, որ ապօրէն յարաբերութենէ մը զաւակ մը ունենալով, զայն սնտուկի մը մէջ դրած ու պահած էր, որպէսզի չիմացուի, և նորածինը շնչահեղձ եղած էր։

—Աթբազարի կողմը ջուրի կամարէ մը կտոր մը գլորելով տան մը վրայ ինկաւ և կին մը ու աղջիկ մը փլատակաց տակ մեռան։

ԱԿՌԱՆԵՐՈՒ ԿԱՐԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ.—Ակռաներու չգոյութիւնը կը վնասէ արտասանութեան և դէմքը կը տձեւցունէ։ Առանց լաւ ակռաներու բնաւ կատարեալ ծամողութիւն չկայ, առանց կատարեալ ծամողութեան՝ բնաւ կատարեալ մարսողութիւն չկայ, առանց մարսողութեան չիկայ սննդառութիւն, առանց սննդառութեան չիկայ առողջութիւն, և առանց առողջութեան ի՞նչ է կեանքը.—Ուրեմն խորհուրդ կուտանք ատամնաբոյժ անձերու դիմել Տքթ. Պառիի, միակ ատամնաբոյժն որ երկու անգամէն կրնայ տեղը դնել եբերուն և անարմատ ակռաներն, արհեստական ամենագեղեցիկ ու ամենահաստատուն ակռաներ պատրաստել առանց քիմքի, կեռերու, զսպանակներու և այլն, որք լաւ արտասանութեան հետ կատարեալ ծամողութիւն կ'ապահովեն։

Ամենէն փափուկ, ամենէն ջղային անձինք կրնան կատարեալ ապահովութեամբ դիմել Տոքթ. Պառիի՝ լիովին գոհ մնալու համար։ Արդէն, իրեն դիմողը կատարելապէս գոհ մնալէն ետք միայն ստակը պիտի վճարէ։

Ամեն օր կը դարմանէ ժամը 9էն (Ը. Ե.) մինչեւ իրիկուան 5, Բերա, Մեծ փողոց, Ֆրանսական դեսպանատան դէմը, 374 թիւ տունը։ 413

ԱԶԴ. ՕՍՄ. ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՊԱՐՏՈՒՑ

Օսմ. Հանրային Պարտուց վարչական խորհուրդը կը ծանուցանէ հասարակութեան թէ 1896 մարտ 1/13էն սկսեալ կէս առ հարիւր (½ %) տոկոս մը պիտի վճարուի օսմ. հանրային պարտուց փոխեալ արժէթղթոց թիւ 25 կտրոնին վրայ։

Ըսեալ արժէթղթերու տոկոսի վճարումները պիտի կատարուին կտրոններուն վրայ ցուցուած բոլոր քաղաքներուն մէջ մինչեւ 1896 օգոստոս 12։

Այս պայմանաժամէն անդին միայն Պոլսոյ մէջ վճարելի պիտի ըլլան։ 1—5

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

Առեւտրական հրապարակը վերջացող շաբթուն ալ գոհացուցիչ չէր։ 200 քիլէ կարմիր ցորեն հասաւ և ծախուեցաւ օխան 27 փարաէն։ 20,000 քիլէ կակուղ ցորեն հասաւ ու վաճառուեցաւ 11-11½ ղրուշի քիլէն։

Կիրքա ու Ազիմա ցորեն ոչ հասաւ և ոչ ծախուեցաւ։ 5,000 քիլէ Եգիպտացորեն հանելով վաճառուեցաւ օխան 17-19 փարա։ 40,000 օխա գարի ծախուեցան՝ քիլէն 10½ 10¾ ղրուշէն։ Հաճարի և վարսակի վրայ գործ չեղաւ. կ'արժեն օխան 16½ և 17 փարա։

250 պարկ լուբիա ծախուեցաւ 120-125 ղրուշի։ 100 պարկ սիսեռ ծախուեցաւ օխան 52-53 փարայի։ Բակլայի, կանեփի ու խաշխաշի հունտի և կորեկի վրայ գործ չեղաւ. կ'արժեն 24-24½, 55, 47 և 35 փարա։ 200 պարկ սուսամ ծախուեցաւ 70-74 փարաէն օխան և 150 պարկ կտաւատ 43-44 փարաէն։

Թիֆթիկի և դեղին ճէհրիի վրայ նշանակութեան արժանի գործեր չեղան։ Աֆիոնի ու գազի խէժի վրայ ընթացիկ գործեր եղան։

Ալքոլներէն հասան 39 տակառ Ուլաշօֆքա, 32՝ Թէրէշչէնքօ, 17՝ Կաէգքա, 30՝ Վարշավիա և 14՝ Վիէննա էփօնոա, որք ծախուեցան 44-45 օխան մէկ օսմանեան ոսկւոյ, ըստ տեսակին։

Գողթաքերքերէն հասան 400 պարկ խահուէ և ծախուեցան հարիւր օխան 11-13,25 օսմանեան ոսկւոյ։ 2,500 պարկ Թրիէսթէի շաքար հասաւ ու վաճառուեցաւ 104-105 ղրուշի, ըստ մառքաին։ 500 պարկ Օտեսայի շաքար ծախուեցաւ՝ 94-95 ղրուշի։

1,500 պարկ Ռանկունի և 700 պարկ եգիպտական բրինձ հասան ու վաճառուեցան՝ 86-87 և 70-80 ղրուշի։

800 սնտուկ Ֆուռնիէ ու Աբօլլօն մոմ հասնելով ծախուեցան 54½-55 և 52 ղրուշի։

Ռուսական քարիւղի վրայ ընթացիկ գործեր եղան՝ սնտուկը 38 ղրուշի, ոսկին հարիւր ղրուշէն։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ

Պոլսոյ ծովային առեւտրական դատարանին նախագահ անուանեցաւ առեւտրական երկրորդ դատարանին նախագահ Գաբրիէլ էֆէնտի Գաբրիէլեան, որուն յաջորդեց դատական նախարարութեան պատժական գործոց տնօրէն Բէմալ պէյ։

Պոլսոյ նախնական դատարանին ընդհանուր դատախազ անուանեցաւ առեւտրական դատարանին վճռագիրներու գործադիր պաշտօնեայ Ճէլալ պէյ։

Եանեայի ու Շքոտրայի նահանգաց դատական քննիչ. անուանեցաւ Մանաստըրի նահանգին վերաքննիչ ատենի պատժական ճիւղին նախագահ Ազիզ պէյ, որուն յաջորդեց նոյն դատարանին ընդհանուր դատախազ Րէճայի էֆէնտի, և ասոր ալ յաջորդեց Պոլսոյ վերաքննիչ ատենի ընդհանուր դատախազի օգնականներէն Խօմէր Լութֆի պէյ։

Պոլսոյ վերաքննիչ ատենին ընդհանուր դատախազի օգնական անուանեցաւ Թէվֆիք էֆէնտի։

Ականաւոր Իֆթիխար պատուանշան տրուեցաւ կայս. պալատան առաջին քարտուղար Թահսին պէյի։

Առաջին կարգի Մէճիտիյէ՝ Վեհ. Սուլթանին երկրորդ դերձակ Պէքիր էֆէնտիի և երկրորդ կարգի Մէճիտիյէ՝ Ն. Վեհափառութեան դեղագործներէն դեր-գընդապետ Մուսթաֆա պէյի։

Առաջին կարգի Շէֆգաթ՝ կայս. թիկնապահ ու Նաւային Ֆերիգ Վասա փաշայի կնոջն և երրորդ կարգի Շէֆգաթ՝ Ն. Վսեմութեան աղջկանը։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԶԵԿՈՒՑՄՈՒՆՔ

Հետեւեալ Պաշտօնական Զեկուցումները հաղորդուած են ի հրատարակութիւն.

«Երէկ իրիկուն, կիրակի, անգլիական դեսպան Սըր Ֆիլիփ Քըրրի պատիւ ունեցաւ կայս. պալատան մէջ Իֆթարի սեղանին ներկայ գտնուելու և յետոյ, Վեհ. Սուլթանին կողմէ շնորհեալ արտօնութեամբ, Ն. Վեհափառութեան ներկայանալու պատիւն ունեցաւ։»

—«Փետրուար 17 Թուականաւ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին ուղղեալ հեռագրեր ծանուցած են թէ Էրզրումի, Մուսուլի, Խարբերդի, Գօնիայի, Տրապիզոնի, Պրուսայի, Հալէպի, Պիթլիսի, Ատանայի, Տիարպէքիրի, Սըվազի, Վանայ և Էնկիւրիի նահանգաց մէջ ալ, շնորհիւ Վեհ. Սուլթանին, կատարեալ անդորրութիւն և ապահովութիւն կը տիրէ։»

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԲԱՐԵԿԱՐԳՈՒԹԻՒՆ

Նախընթաց երկու կիւրակէ առաւօտները Թաղիս Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցին քիչ մնաց վէճի մը հանդիսավայր դառնար ի շնորհս դպրապետ էֆ.ին, եթէ Արժ. Տ. Մ. քահանան իւր ծանօթ խոհեմութեամբ ասպարէզէն չհեռանար։

Արժ. Տ. Հայրը պարտաւոր էր Ս. Եկեղեցւոյ արարողութիւնը չխանգարելու համար հակառակորդին ներել հայրաբար և բանակռուի տեղի չտալ։

Ս. Կարապետի ծննդեան տօնի առաւօտուն Պ. դպրապետի քմահաճ յիշատակութեան և «Այսօր Դասք» ըսելուն առթիւ հրատարակեալ դիտողագրին իբր պատասխան երեւցած յօդուածովը չբաւականանալով, այն օրէն ի վեր Արժ. Տ. Մ. Հօր դէմ պայքարի մէջ էր. զի՝ երբոր եկեղեցի կուգայ՝ կը կանգնի այն դասը ուր արդէն կը գտնուի Տ. Հայրը. երբ միւս դասը անցնի՝ ետեւէն կը հասնի որպէս զի իրեն դէմ առ դէմ Շարական ասելն չերգէ. մինչ յիշեալ Տ. Հօր քաղցրանուագ ձայնը և ներդաշնակ երգելը զմայլմամբ մտիկ կ'ըլլուի, քան ամբողջ դպրաց դասուն երգելը։

Դպրապետ էֆ. կը կարծէ եղեր թէ ներկայ ստորագրութեամբ դիտողագիրս Արժ. Տ. Հայրը խմբագրած կամ խմբագրողին համամիտ է, շատ կը սխալի։ Իրաւ, սոյն եկեղեցւոյ ժողովուրդը մեծաւ մասամբ պանդուխտ գաւառացիներէ կը բաղկանայ, բայց մէջերնին հասանական չէ՞ որ գտնուին այնպիսի անձնաւորութիւններ որք թերեւս իրեն դաս տալու կարող ըլլան շատ պարագայի մէջ։

Դպրապետի մը համար ինչպէս սխալ ասացուածք, քմահաճ յիշատակութիւնք ներելին չեն, նոյնպէս ներելի չեն Ս. Եկեղեցւոյ մէջ ոչ-գովելի վարմունք ունենալ, ոխ պահել և հակառակութիւն հանել ելն. զի եկեղեցին տուն Աստուծոյ է և իրենց կատարած պաշտօնը հրեշտակային։

Ժողովուրդը հոգեկան մխիթարութիւն մը գտնելու յուսով առաւօտ կանուխ եկեղեցի կը դիմէ և երբոր Ս. Տաճարի մէջ գայթակղեցուցիչ տեսարաններու ականատես ըլլայ, բնականաբար յուսախաբ եւ գայթակղեալ պիտի ձգէ եկեղեցին ալ, հոգեպարար երգեցողութիւնն ալ եւ Պատարագի Ս. Խորհուրդն ալ ու պիտի երթայ սրճարանի կամ գինետան բարոյապէս թէ նիւթապէս ապականեալ մթնոլորտին մէջ գտնել մխիթարութիւնը։ Ո՞վ է մեղաւորը։

Քաղցր է ինձ յուսալ թէ վերստին ի կարգ հրաւիրելու հարկին մէջ գտնուիլ չեն տար մեզ։

ԹԱՂԵՑԻ ՄԸ

Կալաթա 14 փետր. 96

ԹԱՂԱՑԻՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ ՑԱՏԱՔԱԶԱՐ

Ատաբազարէն հետեւեալը կը հաղորդեն մեզ.

Նիկոմիդիոյ Գեր. առաջնորդը վերջին օրերս Ատաբազար գալով, երկու տնօրինութիւններ ըրաւ որոնք չարժառիթ եղան վէճերու։

Նախ, ուզեց Ս. Լուսաւորիչ Թաղի վարժարանին տնօրէն կարգել իր ձեռնասուն Կ. վարդապետը, նախկին տնօրէն Պարտիզակի ազգ. վարժարանին։ Թէեւ տեղւոյս երիտասարդութեան մեծագոյն մասը կը բողոքէ այս ձեռնարկին դէմ, սակայն առաջնորդը՝ [illegible] դասակարգին խորհրդով կը պնդէ իր որոշման վրայ։ Տեսնենք խնդիրը ի՛նչ ելք պիտի ունենայ։

Ասկից զատ, կայ նաեւ քահանայացուի մը խնդիր Ս. Ստեփաննոս Թաղին մէջ։ Ընծայացուն, անկեղծօրէն ըսելով, ոչ ուսումնք ունի ոչ ալ ուրիշ գովելի կարողութիւն մը։ Առաջնորդը, առանց ո՛ր և է քննութիւն կատարելու, կ'որոշէ ձեռնադրել յիշեալ անձը յառաջիկայ հինգշաբթի օր։ Տեղւոյս ագաները այդ տիրացուն ձեռնադրել տալ ուզելով, նպատակ ունին Թաղին եկեղեցական ու կրթական բոլոր գործերը իրենց ուզած եղանակով կարգադրել։ Արդէն խիստ անբարեկարգ վիճակի մէջ կը գտնուի դպրոցը որ կիսափուլ տուն մ'է, և աշակերտներն ստիպուած են ուրիշ վարժարան յաճախել։ Այս ողորմելի կացութիւնը փոխանակ դարմանելու, ելլել համակրանք ու համարում չի վայելող անձի մը քահանայական կոչում տալը ուրիշ արդիւնք չի պիտի ունենայ՝ բայց եթէ նոր վէճերու դուռ բանալ, որուն վրայ Ազգ. Պատրիարքարանի ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք։

Աստի անտի

ԳՐՈՂ ԿԱՊԻԿԸ

Ամերիկեան լրագիրները կը պատմեն թէ Պ. Մաքէյ, տնօրէն Նիւ-Եորքի Զէնդրէլ-Բարք-Զօի, գրել սովրեցնելու վրայ է եգ չիմբանզէի մը որուն անունն է Ճօանա։

Աշակերտը, որուն ուղեղը գերազանցապէս զարգացած է, զգալի յառաջդիմութիւններ ըրեր է։

Առաջարկուած է կապիկներն իբրեւ ծառայ գործածել. սպասենք որ եանքիներն ալ իբրեւ քարտուղար գործածեն զանոնք։

ՈՎԿԻԱՆՈՍԻՆ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԽՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Մօտերս Խաղաղական Ովկիանոսի՝ Ճափոնի եզերքէն մերձակայ մասին խորութիւնը չափուեցաւ մինչեւ 29,000 ոտք կամ գրեթէ 5½ մղոն. ըսել է՝ Հնդկաստանի հիւսիսակողմը Հիմալայա լեռներուն շղթային մէջ գտնուող Էվէրէսթի, ամենէն բարձր լեռան, բարձրութենէն քիչ մը աւելի։

Անկարելի է ըսել թէ Խաղաղականը ասկէ ո՛րչափ աւելի խոր է, վասն զի վերոյիշեալ խորութիւնը չափող թելը փրթաւ, թերեւս կարող չըլլալով քաշել բուն իր ծանրութիւնը։ Ցիշեալ տեղը Ովկիանոսին յատակը հասնելու նախընթաց մէկ փորձին ժամանակը թելը փրթաւ 25,800 ոտք խորութեան մէջ։ Ըսուած է լեռանց շղթաներուն կազմութեան իբրեւ մէկ վարկածը թէ այդ շղթաները կը ներկայացնեն երկրիս կեղեւին ծամածռումները այն սոսկալի կծկումներուն ներքեւ գոյացած, երբ երկրագունդիս մակերեսն սկսաւ պնդանալ։

Եթէ այս վարկածը ճշմարիտ է, Ովկիանոսին խոր հովիտները կամ կիրճերը, նման Ճափոնի ծովեզերքին մօտ գտնուողներուն, նոյն դէպքին կամ գործողութեան արդիւնքն ըլլալու են։ Այս խորութիւնը ամենէն բարձր լեռան բարձրութեան վրայ աւելցնելով՝ գումար կ'ըլլայ իբր տասներկու մղոն կամ երկրագունտիս շառաւիղին 1/333ը։

Ո՞Վ Է ՇՈՒՆԻՆ ՏԷՐԸ

Բերվանշէրի (Ֆրանսա) հաշտարար դատաւորը եղական միջոցի մը դիմեց ճանչնալու համար շունի մը տէրը։

Սալարկի յետանիչ մը և բրջահաւաք մը վէճի բռնուած էին ու իւրաքանչիւրը կը պնդէր թէ իրեն կը պատկանի Դանիական փառաւոր շուն մը։ Հաշտարար դատաւորը բռնել տուաւ կենդանին և, դատարանին մէջ, ծանուց երկու կողմին թէ իր ձեռքին մէջ տուած երրորդ հարուածին, երկուքն ալ սուլելով պիտի կանչէին շունը։ Երբ նշանը տրուեցաւ, բարապանը որ շունը կը բռնէր թող տուաւ զայն, և կենդանին, սուլողներուն նայելով մռլտուքով, յանկարծ անյայտ եղաւ կիսաբաց դռնէն։

Շունը գողցուած էր. ոչ յետանիչին կը պատկանէր ոչ բրջահաւաքին։

ԱՀՌԵԼԻ ԺԱՄԱՑՈՅՑ ՄԸ

Մէքինըրլէ ամսօրեայ հանդէսը որ կը հրատարակուի Եոհաննէսպուրկի մէջ, Հարաւային Ափրիկէ, կը խօսի հնդիկ իշխանի մը մէկ յոյժ նշանաւոր ժամացոյցին վրայ, զոր խմբագիրը կը կարծէ Հնդկաստանի ամենէն տարօրինակ մեքենան։ Հասարակ երեւոյթ ունեցող այն ժամացոյցին ճակատին մօտ խոշոր զանգակ մը կայ ցիցերու վրայ կախուած, իսկ վարը գետնին վրայ ցիր ու ցան կը կենան արուեստական մարդկային գանկերու, կողերու, սրունքներու և բազուկներու դէզ մը։ Դէզին մէջ գտնուած ոսկորներուն ամբողջ թիւը հաւասար է մարդկային տասներկու կմախքներ կազմող ոսկորներուն։ Երբ ժամացոյցին սլաքները ժամը 1 ցուցնեն, մարդկային ամբողջ կմախք մը կազմող ոսկորներ իրար կուգան շառաչիւնով. մեքենական հնարագիտութեան մը շնորհիւ կմախքը ոտք կ'ելլէ, ձեռքը կ'առնէ մուրճ մը, կը քալէ կ'երթայ զանգակին և հարուած մը կուտայ անոր։ Երբ կ'ընէ զայս, նորէն դէզին կ'երթայ և նորէն կտոր կտոր կ'ըլլայ։ Երբ ժամը 2ը կ'երթայ, երկու կմախքներ կ'ելլեն և մէյմէկ հարուած կուտան. իսկ կէս օրուան և կէս գիշերուան ժամերուն ատեն, այսինքն երբ ժամը 12 կ'երթայ, ամբողջ դէզը կը ցատկէ, տասներկու կմախքներն կը կազմուին, և իւրաքանչիւր կմախք հարուած մը կուտայ զանգակին. յետոյ ամենքն ալ կ'իյնան, կտորներն իրարմէ կը բաժնուին և դարձեալ անկարգ դէզ մը կը ձեւանայ։

Սակարան

ՂԱԼԱԹԻԱ, Փետր. 19/2 Մարտ 1896

Անուանին. եւ Վճարեալ		Թուական կամ	Անուանք Արժեթղթոց	Ընթացիկ Գիներ	
100		1881	Քոն. Սէրիա A 1%	59	—
100			» » B	37	20
100			» » C	33	10
100			» » D գոցուած	24	21
400			բացուած	24	20
100			միջօրէ	24	14
100		1870	Ռումէլ. երկ. գոցուած	131	75
			բացուած	131	50
Ֆր. 500			միջօրէ	131	25
Անվ.	Վճր.				
20	10	1890	Օսմանիէ 4%	—	—
22	11	1869	Քրէտի Ֆէն. Օմ.	8	07
10	5	1872	Օսմ. Օմ. ար Շ. Լ. Վ.	4	22
140	140	1878	Լաւըրիոնի	52	50
500	300	1888	Անատօլուի (Բժծ.	635	—
500	500		Երկաթուղիք (Պրծ.	315	—
20	8	1882	Թըմպաքի (Բժծ.	9	17
500	500		(Պրծ.	495	—
500	200	1883	Օսմ. Ռէժի	13	05
1.40	1.40	1892	Օսմ. Սիկարէթ 6%	1	70
11	5½	1893	Օսմ. Ապահով. Ընկ.	5	67½
500	500	1882	Ջրի Ընկ. Տէրքօս	395	—

ՄԹԻԼԱՆՑ (Բրիմ) ՕՒ ՎՐԱՅ	Օ. Ո.	Ղրշ.
8 օրուան համար 1000 հատի	5	—
1 ամսուան համար	8	—
1 օրուան համար	1	50
Իւքար	—	—
Կանխիկ (Հէվալէսիզ)	1	10

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՑ			
Լոնտոն 3 ամիս	Ղրշ.	110	½
Փարիզ »	Ֆր.	33	82½
Վիէննա 8 օրուան	Ֆիոր.	10	35
Պէրլին չէք	Մարք.	18	43½

ՄԹԻԼԱՆՑ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻԻ ՎՐԱՅ		
8 օրուան համար 25 հատի Ֆր.	3	50
1 ամսուան համար »	6	50
ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ		
Անգլ. ոսկի Օ. Ո. 100 ղրշ.էն	110	08
20 Ֆրանքնոց	87	23
20 Մարքնոց (Գերմանական ոսկի)	107	20
Քրիմեց	51	10
Ռուսլ թղթադրամ	8	50
Մէճիտիյէ	108	35
Մանր արծաթ	103	—
Մէթալիք	98	20
Տոկոս Ղալաթիոյ Սակարանի	9	—

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ՓԱՐԻԶ 2 Մարտ		
Քոնսոլիտ Թուրք. B Կոկսէ. Ֆր.	—	—
» » C » »	22	45
D (Բացուած »	—	—
(Գոցուած »	21	95
Ռումելիի Երկաթուղի »	122	50
Բրիօրիթէ »	467	50
Մաքսային Պարտամուրհակ »	490	—
Օսմանիէ »	431	25
Ռէժիի Բաժնեթուղթ »	408	25
Պանք Օթոման (անուանական) »	601	25
Ռանթ Ֆրանսական 3% »	102	27
» 4½% »	106	40
» Իտալական »	89	45
Քրէտի Լիոնէ »	786	25
Քրէտի Ֆոնսիէ »	—	—
Քոնդուառ տ'էսքոնդ »	—	—
Սուէզի Բաժնեթուղթ »	—	—
Եգիպտական Միացեալ »	523	75
Չէք Լոնտոնի վրայ »	25	225
ՎԻԷՆՆԱ 2 Մարտ		
Ռումելիի Երկաթուղի Ֆիորի.	60	75
Օսմ. Ռէժի »	191	—
Փոխանակ. Լոնտոնի վրայ ի տես	120	90
» Փարիզի	—	—
ԼՈՆՏՈՆ 2 Մարտ		
Քոնսոլիտ Օսմանեան A Ա. Ո.	59	—
» » B »	37	50
» » C »	32	25
D (Բացուած »	—	—
(Գոցուած »	21	87
Օսմ. Փոխ. 1891ի 4% երաշխաւորեալ	—	—
» 1894 3½% Եգիպ. Հրկ.ով	—	—
Պանք Օթոման (վճարեալ) »	14	—
Այտընի Երկաթուղի »	12	25
Միացեալ Եգիպտական »	104	—
Առանձնաշնորհեալ »	—	—
Անգլ. Քոնսոլիտ »	109	81
Պուլկար. Փոխառ. »	—	—
» » Նոր 6% »	94	95
Ռանթ Հելլենական 5% 1881 »	30	50
» » 5% 1884 »	30	50
Փոխանակ. Փարիզի վրայ 3 ամիս	25	360
ՊԵՐԼԻՆ 2 Մարտ		
Օսմ. Փոխառութիւն 1888ի Մարք	—	—
Ռումելիի Երկաթուղի »	113	50
Անատոլուի Երկաթ. ¼ Պրէմ. »	—	—
Փոխանակ. Լոնտոնի վրայ 3 ամիս	20	395
» Փարիզի » 3 ամիս	—	—
Մակեդոնիոյ երկաթուղի	—	—

ՏՈՔԹՈՐ ԶՕՔԱԼԱՍ

Մասնագէտ բժիշկ երկու սեռէ ծննդական հիւանդութեանց եւ վիրաբոյժ

Եւրոպայի մէջ ծննդական գործարաններու հիւանդութեանց ենթարկուողները ուղղակի մասնագէտներու կը դիմեն առանց ի նկատի առնելու խել մը շառլատաններու անիրաւալի խոստումները։ Բերա, Թարլա Պաշի, Հալէպի փողոց, թիւ 25 տունը հաստատուած ՏՈՔԹՈՐ ԶՕՔԱԼԱՍ որ Եւրոպայի մէջ մասնաւորապար ուսումնասիրելով ծննդական գործարաններու հիւանդութիւնները, մեծ յաջողութիւն ըրած է այս ճիւղին մէջ, կը յայտարարէ որ ջերմաչափութիւնը ութը օրուան մէջ կատարելապէս կը բժշկէ առանց պահեցողութեան եւ առանց հիւանդին ցաւ զգացնել տալու։ Նոյնպէս Նորանոր մէթոտներով կը բժշկէ ամենահին զաղփական ախտերը, անկարողութիւնը, սերմնահոսութիւնը, եւ երկու սեռին ամլութիւնները եւ ուրիշ ծննդական հիւանդութիւնները։ Ամեն օր կը գտնուի իր վերոյիշեալ բնակարանը. 13—15

ՏՕՔԹԷՕՐ Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՎԻՆԱՑԵՍԼ, ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ-ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ

(Հաստատեալ յամին 1852)

Նորանոր գործիքի մը միջոցաւ ամենաստոյգ ցաւած ակռաները, մէկ անգամէն վայրկենապէս կը լեցնեն, ցաւով դիմել եւ բուժուած վերստացեալ կատարելագործեալ եղանակաւ, ոսկէ, ճօճակատ, եւ դիմացկուն արհեստական ակռաներ կը պատրաստեն, յոյժ եւ նման բնականին, դէմքի ձեւաւորութիւն (ըստ տարիքի), ծամողութիւն, եւ ազատ արտասանութիւն երաշխաւորելով։ «Ձկօրրին» կոչուած ըերին հիւանդութիւնը, երեք այցելութեամբ կատարելապէս կը բուժեն, ինչպէս նաեւ մրմռեցուցիչ դեղերու, եւ նորանոր աղցաններու միջոցաւ առանց ցաւի ատամնահանութիւն։

Թիւ 396 Մեծ փողոց Բերա, ([illegible] վերջի յարկը ճիշտ Զաքարեանց դիմացը).

Գատըգիւղի յաճախորդք կրնան դիմել նաեւ իրենց բնակարանը թիւ 1 Նոր բացուած Խորասանի փողոց ամէն օր։

Տ. Դ. Հաւասարելու համար Եւրոպայի եւ Ամերիկայի առաջին կարգի Ատամնաբուժներու՝ ժամերը կիրակի օրն ալ, ինչպէս նաեւ մինչեւ կէս գիշեր հիւանդ կ'ընդունին Բերայի գործատեղին։ 410

ՏՕՔԹՕՐ Ց. ՋԻՐԷՔԵԱՆ

ՎԻՐԱԲՈՅԺ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍՆԱԳԷՏ

Ամեն առաւօտ ժամը 2 էն մինչ 6 Իւսկիւտար Իճատիէ Զազալ փողոց թիւ 25 իւր տունը իրեն դիմող ամեն կարգի հիւանդները կը դարմանէ եւ ի հարկին գործողութիւնները ալ կը կատարէ, երկուշաբթի եւ հինգշաբթի օրերն ալ ձրի։

471 2—40

ՑԱՆԹԱՐԳԵԼ

ԵԼԵՔՏՐԱԿԱՆ ԶԱՆԳԱԿ

եւ ուրիշ ամեն տեսակ ելեքտրական գործիք

ԱՆՕՐԻՆԱԿ ԱԺԱՆ

Ընտիր ապրանք, խնամեալ աշխատութիւն

1890ին ՀԻՄՆՈՒԱԾ ՏՈՒՆ

Մ. Վ. ԱՃԷՄԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

ՅԱՆՁՆԱՌՈՒ—ԵԼԵՔՏՐԱԳԷՏՔ

ՀԱՅԹԱՅԹԻԶՔ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ

14 եւ 19, Զիւլֆի Պէյ խան, 14 եւ 19

Քիւրէքճիլէր — Կալաթա

ԿՈՄԻՏԱՍ Ա. ՌՈՍԿԵԱՆ

ԱՌՁԵՌՆ

ԲԱՌԱԳԻՐՔ

ՀԱՅԵՐԷՆ—ԳԱՂՂԻԵՐԷՆ

ՆՈՐ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ (Երկրորդ)

ՈՒՂՂԵԱԼ ԵՒ ՅԱՒԵԼԵԱԼ

ԱՒԵԼԻ ՔԱՆ 50,000 ԲԱՌ, ՈՃ ԵՒԱՅԼՆ

Բազմաշխատ հեղինակին սոյն օգտակար գործը կը բովանդակէ հին եւ նոր հայերէնի գրեթէ բոլոր բառերէն զատ, գիտական եւ արուեստական բազմաթիւ բառեր, ոճեր եւ ասացուածներ հանդերձ իրենց Գաղղ. Թարգմանութեամբն։ Բառից զանազան առումները բացատրուած են բազմաթիւ օրինակօք։ Սոյն խնամեալ եւ յոյժ կարեւոր գործը ճշմարիտ առաջնորդ կրնայ ըլլալ ուսանողներու ի Գաղղիերէն լեզուի, ինչպէս նաեւ սոյն լեզուի ուսման պարապողներու առ հասարակ։

Գործոյն վերջը աւելցուած է գաղղիերէն լեզուի անկանոն եւ պակասաւոր բայից պարզ ժամանակներու մէկ ցանկն հանդերձ պիտանի եւ կարեւոր ծանօթութեամբք, որք մեծապէս պիտի օգնեն ուսանողին։

Էջ իբր 1000, ընտիր թղթի վրայ մաքուր եւ յստակ տպագրութեամբ եւ զօրաւոր կազմով, որք բառարանի մը համար գրեթէ նոյնքան գնահատելի են որքան պարունակութիւնը։

☞ Գին { Զօրաւոր խառըօթէ կազմ 25 Դհ. / Լաթակազմ 27, Կիսակաշի 32 »

Կեդրոնատեղին է Ց. Մատթէոսեան Վաճառատունը, Թիւ 27 Ֆինճանճըլար եօգուշու Կ. Պոլիս։ Կը գտնուի Պ. Պալենցի եւ բոլոր հայ գրավաճառաց քով, ինչպէս նաեւ Բերա Մեծ փողոց Պ. [illegible] եւ Պօյլի գրատուններ եւ Ղալաթիա Մահմուտիէ ճառտէսի Թիւ 42, Ռոմեան եւ Ընկ. Թղթավաճառանոցն։

THE

LANCASHIRE

INSURANCE

COMPANY

ՀԻՄՆՈՒԱԾ Է 1852 ԻՆ

ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻՆ ՄԱՆՉԷՍԹԷՐ

Lancashire Insurance Buildings,
Exchange Street Manchester

Դրամագլուխ 3,000,000 անգլ. ոսկի
Պահեստի գումար 1,372,875 »

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ

Հրդեհի դէմ ապահովագրութիւններ, ամեն տեսակ քարուկիր ու փայտաշէն կալուածներու վրայ, կահերու և ապրանքներու վրայ և այլն, յոյժ նպաստաւոր պայմաններով ու սակերով։

ԿԵԱՆՔԻ ՃԻՒՂ

Այս ընկերութիւնը յոյժ բարձր աստիճանով կը ներկայացնէ բոլոր այն առաւելութիւնները զորս կրնան փափաքել կեանքի ապահովագրել ուզողները, ամբողջ կամ խառն՝ որոշ պայմանաժամով։

Ամեն տեղեկութեանց համար դիմել ընդհ. գործակալներուն, (Bond Sellar & Cie.) Պոնտ Սելլէր և Ընկ. Բիւչիւք Թիւնէլ խան, Ղալաթիա։ 427

[illegible] ՄՈՐՈՒԻ ՁԿԱՆ ՕՇԱՐԱԿ

Եըլտըզ, Կ. Պոլիս, 13 դեկտ. 1888

Պարոնայք Սքոթ եւ Պօունէ,

Կը ցաւիմ որ պաշտօնական դիրքովս կարող չեմ փորձեր ընել, այլ համաձայն ուրիշներուն փորձերուն եւ այն բժշկաց որոց պաշտօն յանձնեցի փորձել զայն մեր հիւանդանոցաց մէջ, կը յայտարարեմ որ ձեր Մորուի ձկան իւղն [illegible] մէջ դիւրաւ խմուելով եւ մարսուելով, կը համապատասխանէ այն յատկութեանց զորս ախտաբուժական գիտութիւնն ի վաղուց անտի [illegible] է, մանաւանդ այդ յաջող պատրաստութեան մէջ։

ՏՐ. Ս. Ս. ՄԱՎՐՈՅԵՆԻ ՓԱՇԱ
Բժիշկ Վեհ. Սուլթանին

Տիգրան Ն. Կնճապապեան

ՑԱՋՈՂԱԿ ՀԱՇՈՒԵԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐ Է.

[illegible]

[illegible]

ՊԱՑՈՒԱԾ ՑԱՆՁՆԱՐԱՐԱԿԱՆ.

ՅԱՆՁՆԱՌՈՒ Տպագրական ամեն գործոց եւ գրավաճառ.

Գնում եւ վաճառում դրօշմաթուղթի.

Արտասահման երկիրներու եւ գաւառներու համար մասնաւոր փոյթ եւ դիւրութիւններ.

Կ. Պոլիս Սուլթան-Համամ Սախոտէ խան

ԴԻՄԱՑԷՔ 5—6

ՆԷՖԻՍ ՎԷ ԽԱԼԻՍ ԷՐԶԱԳ

Գոյաէրինին պահալը էվ պաստըրմասը
Գուրու գայմագը
Մէշհուր Թօզալը օղլու գայիսիսի
Շէքէր գուրապիյէսի
Էնգարէնին պէհաց թէքիր պալը
Թուզսուզ թէրէ եաղը
Զէօմլէք բէյնիրի
Շէհրիմիզդէ էմսալի պուլունմայան էրզագը մէզքիւրէ Պազը Ալի Ճատտէսինտէ էհէնի պիրիտանէնին գարշըսընտա վագը տիւքեանտա սաթըլմագտատըր։

467 5—5

Տղայոց սնունդ.—Փօսֆաթին Ֆալիէռ.

ՀԱՅ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑ

ՂԱԼԱԹԻԱ

Ա. ՓԱՆՈՍԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.

32 Վօյվօտա փողոց, Օսմ. Պանքային դէմ. 32

Ընտիր ապրանք, ուղիղ կշիռ, չափաւոր գիներ

Յանձնարարութիւնք առանց ծախսի կը ղրկուին մինչեւ տուն։ 333

ԹԷՅ, ԹԷՅ, ԹԷՅ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏՈՒՆ ԹԷՅԻ

ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1880

MARQUE DEPOSÉE

Կ. Պոլիս, Ճէյլ Պէյ խան թ. 10

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

Ամեն գլխաւոր քաղաքաց մէջ

ՉԻՆԻ, ՃԱՎԱՅԻ, ՍԷՅԼԱՆԻ, ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԹԷՅԵՐ

Մեծաքանակ եւ փոքրաքանակ վաճառում

Տեսակի, չափի եւ գինի մասին կատարեալ երաշխաւորութիւն

Զգուշանալ մեր մարքային կեղծերէն

ՀԻՆ ԳԻՆԻ երեսունեօթը տարուան եւ տասնըութ տարուան, բժիշկներուն կողմէ յանձնարարուած, ստամոքսի ու այլ եւ այլ տկարութեանց, անարիւնութեան (անէմի), ինչպէս նաեւ նոր ապաքինած հիւանդներու համար։ Դիմել Օրթագիւղ՝ հանգուցեալ Մուխթար Ցակոբ աղայի տունը՝ հայոց եկեղեցւոյն դէմ։ 261

ԻԼԱՆ ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Տէօրտիւնճիւ Օրտուի հիմայունի Թէրզիխանէսի իչուն մուգթազի օլան մանավինէ մէֆրուշաթ մինասըպ ալթըմըշ գոնիլան 3000 թօփ 7 լիպրալըգ վէ 3000 տախի 8 լիպրալըգ ամէրիգան պէզլէրինին իլթաասընա թալիպ օլանլարըն թարիխի իլանտէն իթիպարէն 1 հաֆթա խիթամընա գատար մազամը ալիի Սէրասքէրի լէվազըմաթը ումումիյէ տայրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

Նօ. 32 2—3

Իւչիւնճիւ Օրտուի հիմայունի խիմաբէթխանէսի իչուն 312 սէնտէռինէ մահսուպէն միւպայէա օլունմագ իւզրէ մահալլինէ մինասըպ գոնիլան 48 գալէմ մէլպուս սաթ վէ սայիրէի աշէրիյէ իհրաճընըն իթաասընա թալիպ օլանլարըն մազամը ալիի Սէրասքէրի լէվազըմաթը ումումիյէ տայրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

Նօ. 33 2—3

GEBRÜDER BOMONTI

ՊՈՄՈՆԹԻ ԵՂԲԱՐՔ

ԳԱՐԵՋՈՒՐԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆՆ Ի ՖԷՐԻ ԳԻՒՂ

Կ'ԱՐՏԱԴՐԷ ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ԶՈՒՏ ԳԱՐԵՋՈՒՐ

ՏԱԿԱՌՈՎ ԵՒ ՇԻՇՈՎ ԸՍՏ ԲԱՒԱՐԵՈՒ ԴՐՈՒԹԵԱՆ

ԵՒ ԱՌԱՆՑ ԱՍԻՏ ՍԱԼԻՍԻԼԻՔԻ

Գործարանն Եւրոպական վերջին դրութեամբ կազմաւորեալ է։

ՌՈՍԻԱ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ

1881 Մարտ 20ի կայս. Իրատէով արտօնեալ է
Ընկերութեան կեդրոնատեղին Բեթերսպուրկ
Ընկերութեան ապարանքը, Մեծ Մօրսքոյ 37
Ապահովագրութեանց ճիւղեր ՀՐԴԵՀ.—ԿԵԱՆՔ.—ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.—ԱՐԿԱԾՔ

Ընկերային դրամագլուխ ամբողջովին վճարուած	4.000.000 ռուբլի
Երաշխաւորութեան գումար	63.000.000 Ֆրք.
1894ի հասոյթ	24.500.000 »
1881էն ի վեր Ընկերութիւնը իր ապահովագրողներուն վճարծ. է մօտ	90.000.000 »

Ընդհ. Գործակալ Թուրքիոյ համար
ՊՕՂՈՍ ՍԻԳԵՐ
Գալաթ Ճէլալ Պէյ խան, Թիւ 22, 23

Փոխ Ընդհ. Գործակալութեան
Ա. ՀԻՒՐՄՈՒԶ

Մասնաճիւղ Ղալաթիա, Զէնճիրլի փողոց, 14
Գրասենեակ Մ. Ժ. ՌՈՒԲՈՒՆ ԵՒ ԸՆԿ. Զ.

PHŒNIX FIRE OFFICE

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳՂԻԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՅԹ Անգղ. ոսկի 1.000,000

"ՖԻՆԻՔՍ

Հիմնեալ ի Լոնտոն յամին 1782

ՖԻՆԻՔՍ, հիմնեալ աւելի քան մի դար յառաջ, առել հրդեհի ապահովագրութեան ընկերութիւնն մ'է որոյ բաժնետէրք Անգղիոյ ամենահարուստ և համբաւաւոր դրամատէրեր են՝ ունենալով անսահման պատասխանատուութիւն։

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութեան աշխարհահռչակ առատաձեռնութեան մի գլխաւոր ապացոյցն է 18.000.000 Անգղ. ոսկւոյ գումարն զոր ցարդ վճարած է հրդեհի վնասուց համար։ 326

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի և կայծակի՝ կալուածք, կարասիք և ապրանք յոյժ նպաստաւոր պայմանօք և մեծ ճշտութեամբ ու արագութեամբ, որք ունին լիապէս բաւականութիւն կարգադրելու [illegible] մեր ապահովագրելոց կրած վնասներն։

Հ. ՍԻՄԱՆ և ԸՆԿ. ընդհ. գործակալք Կ. Պոլսոյ, Պուլկարիոյ և Սեւ ծովու եզերաց, Ղալաթիա, Պանք Օթօմանի վերի քովը ի Վիթալիս խան, գետնայարկ թիւ 1։

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԻՄՆԵԱԼ ԸՍՏ ՀՐՈՎԱՐՏԱԿԻ ՎԵՀԱՓԱՌ ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ
1892 ՕԳՈՍՏՈՍ 2/14ԻՆ — 20 ՍԷՖԷՐ 1310

Ապահովագրութիւնք ՀՐԴԵՀԻ, ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆՑ, ԿԵՆԱՑ ԵՒ ԱՅԼ ԱՄԵՆԱՅՆ ՎՆԱՍՈՒՑ

ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻՆ. Կ. ՊՈԼԻՍ · ԵԷՆԻ ԽԱՆ, ՔԱՐԱՔԷՕՅ, ՂԱԼԱԹԻՈ

ԱՐԵԱՆ ՏԿԱՐՈՒԹԻՒՆ

APPAUVRISSEMENT DU SANG

Անարիւնութիւնը, քլորօզը, ստամոքսի հիւանդութիւնները, սպիտակ գունատութիւնը արագօրէն աղէկնալու համար բաւական է երկաթի և ֆոսֆատի դեղը ունին. Անոնք միացած կը գտնուին ԼԸՐԱՅԻ ՖՈՍՖԱՏ ՏԸ ՖԸՌԻՆ մէջ, յոյժ յանձնարարելի փափկակազմ, անախորժակ տղոց և ծծմայր կանանց աղջիկներու համար։

8, Վիվիէն փողոց, Փարիզ
և բոլոր դեղարանները A.

Les Seules purgeant sans Coliques

PILULES SAVONNEUSES BOISSY

LAXATIVES
PURGATIVES
RAFRAICHISSANTES

La Boite de 40 Pilules : 2 fr. franco.
Phie BOISSY, 2, Place, Vendôme, PARIS

ՊՈՒԱՍԻԻ ԱՃԱՌԱՅԻՆ ԴԵՂԱՀԱՏԵՐԸ

միակ լուծողականներն առանց խիթի բուժում գլխացաւերու, ջղացաւերու, պնդութեան, աղեաց անուժութեան եւայլն...

Կը գտնուի ի Կ. Պոլիս, դեղագործ Քանցիւկի քով, Բերա, Մեծ-Փողոց, 249 370

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՑԿԱԿԱՆ Ւ ՄԱՐՈՒՔԵԱՆ
Ն. ՓԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ

Մարսէյլէ և Պոլսոյ միջեւ [illegible]

Բարիզ-Լիոն-Մարսիլիոյ երկաթուղւոյ ուղեւորութիւնն ի միասին առնլով,
Ա. կարգ 245 ֆրանք
Բ. » 175 »

Ուղղակի և արագ ուղեւորութիւն [illegible]

Նաւարկէքի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատար
ԹԻՄՈԹԷ ԲԸՊՈՒԼ
Մումհանէ փողոց թ. 10
33

COMP RUSSE

ՔԻՒՆԱՐՏ (CUNARD

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ

[illegible] Լիվրփուլ և Ամերիկայ միջեւ

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թօնօ
Ումպրիա	7718	Պոթնիա	4531
Էդրուրիա	7718	Սամարիա	3574
Սերվիա	7391	Մարաթոն	2403
Աւրանիա	7268	Ատլաս	2393
Բավոնիա	5587	[illegible]	2166
Սէֆալոնիա	[illegible]	[illegible]	2246
Կալլիա	[illegible]	[illegible]	2144
Սիթիա	[illegible]	[illegible]	1899
Ալէբբօ	[illegible]	[illegible]	1855
Քէտար	1876	Քամփանիա	12950
Շէրպուրկ	1814	Լուքանիա	12950
Գաթալոնիա	4845		

Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՈԼԻ գործակատար
Thomas C. Joly
Ախէքսիատիս խան, Թիւ 401
Ղալաթիա 385

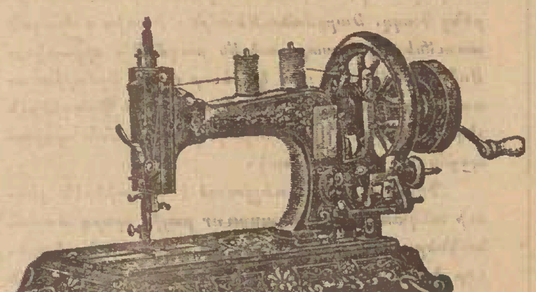

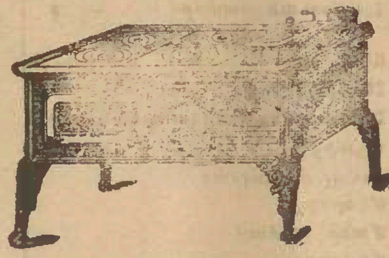

ԷՔՍՓՕՌ ՎԷՌՔԱՆՑ
ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ
ՄԵՔԵՆԱՅԻՑ ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐՈՒ
ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՏՈՒՆՆԵՐՈՒ
ԱՐՏԱԾՄԱՆ ՀԱՄԱՐ
ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՇՐՋԱՆԱԿ

Ցուցադրութիւն մեքենաներու եւ գերմանական ճարտարագործութեան այլ նիւթերուն Ղալաթիա, Բէր Էմպէ Բազար եւ Մէհրէմէ փողոց, Թինաղ էթ խան [Նախկին կեդրոնական Ռէժիի]

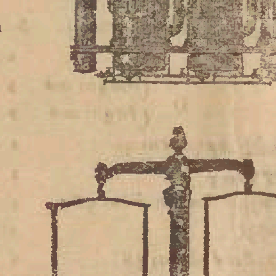

Մեծ մթերք զանազան մեքենաներու, որք են՝ շոգեշարժ մեքենայք, կազով ու քարիւղով շարժող մեքենայք, որոց մին շարժման կը դրուի ետէ յաճախորդն ուզէ։ Պարզ քարիւղի լամբարը մէկ ժամուան մէջ 0.4 լիթր կը սպառէ, այսինքն ժամը 15էն 20 փարայի։ Կը գտնուին նաեւ ճախարակներ, ծակող մեքենաներ, քերան բացող մեքենաներ, երկաթախիթներ եւ թանձրաքարտէ միթեղահատներ, Էրիթեղայ ոլծութեան, դարբնութեան, կոպղարարութեան, ատաղձագործութեան մեքենաներ, ջրհաններ, հերկագործական մեքենաներ, շաղախ, գերմանական երկաթէ գերաներներ, ասֆալտ, խայծղանաւոր քարգոն, խոհանոցի անօթք, կազի լամբարներ, ճնմիշի կ զմածք, պխսիքլէղ, կարի մեքենայ, եւն. եւն.

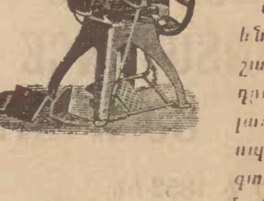

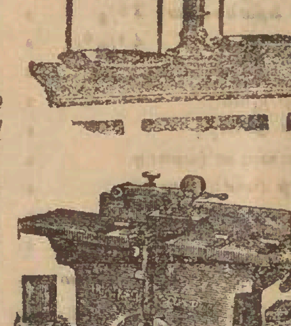

Մասնաճիւղք

ԱԹԷՆՔ, Սոփոկլէս փողոց, 11 [Նախկին Պորստ Աթէնքի]

Նեղբօնճներ

ԵԼԱՆԻԿ, Թոփհանէ Թաղ, ՊԻՐԷՈՆ, Բլիւտոն փող.

Գործակալութիւնք

ՍԵԼԱՆԻԿ ԻԶՄԻՐ	ՄԵՐՍԻՆ ՀԱԼԷՊ	ՊԷՐՈՒԹ ԴԱՄԱՍԿՈՍ	ՊԱՒՑԱ ԽԱՅՖԱ

Քորֆու, Զանդա, Բաղրաս, Քալամադա, Շիրա, Վօլօ, Աղեքսանտրիա, Գահիրէ։ 360

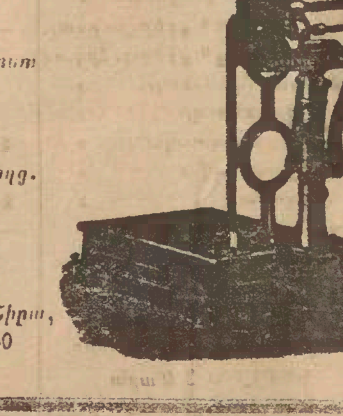

EMULSION SCOTT

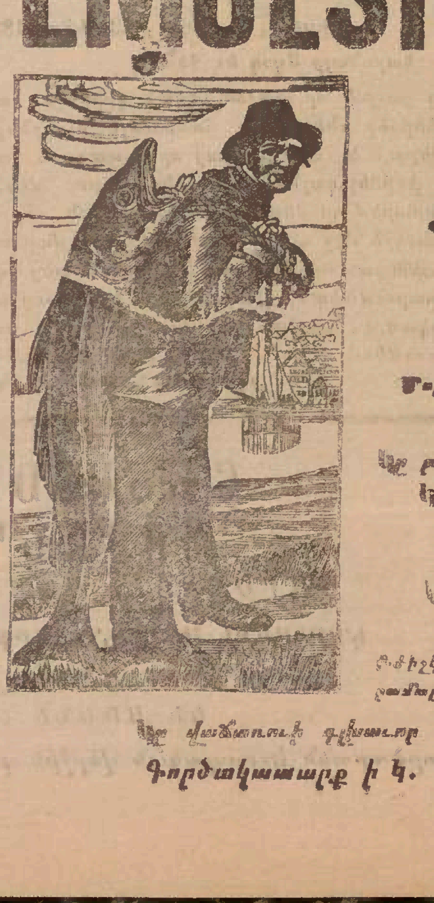

(ՍԳՈՏԻ ՕՐՇԱՐԷԿ)

ՄՈՐՈՒԻ ՁԿԱՆ ԺԻՒՂ ԻՒՂ

Իփոփոխիչ ու[illegible] և սոդայով

Պատրաստեալ ձեռամբ ՍԳՈՏԻ և ՊՕՈՒՆԻ ի Նիւ-Եորք։

Կաթին չափ ախորժահամ է

Մորթու ձկան հում իւղէ բոլոր յատկութիւններէն զատ, հիփօֆոսֆիթներու յատկութիւններն ալ ունի

Կը բուժէ Թոքախտը
Կը բուժէ անարիւնութիւնը
Կը բուժէ խուլէրը
Կը բուժէ հազը, ցրտառութիւնները
Կը բուժէ ընդհանուր տկարութիւնը
Կը բուժէ մանկանց ճողածութիւնը

Բժիշկներէն ընդունուած է, ախորժ համ ու հոտ ունի, գիւրամարս է, և ամենէն փափուկ ստամոքսները կը տանին զայն։

Կը վաճառուի գլխաւոր դեղավաճառաց և դեղագործաց քով։

Գործակատարք ի Կ. Պոլիս, ՀԱՄՄԷՐ ԵՒ ՀԱՒՐԵԼ

HAMBURG MUNICH UNITED

ՀԱՄՊՈՒՐԿ ԵՒ ՄԻՒԻՆԻԽ

ՄԻԱՑԵԱԼ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ	Ֆրանք 8.000.000
Պահեստի դրամ	» 10.028.000
Տարեկան հասոյթ	» 23.250.000

Ընկերութիւնքս ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ կ'ապահովագրեն մթերանոցներ և բնակութիւններ և ասոնց մէջ գտնուած վաճառքներ և կարասիներ խիստ չափաւոր սակագնով

894 Ընդհ. լիազօր ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ

ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ, Պոլիս, Պահչէ-Գաբու, [illegible] խան. 12, 13, 1

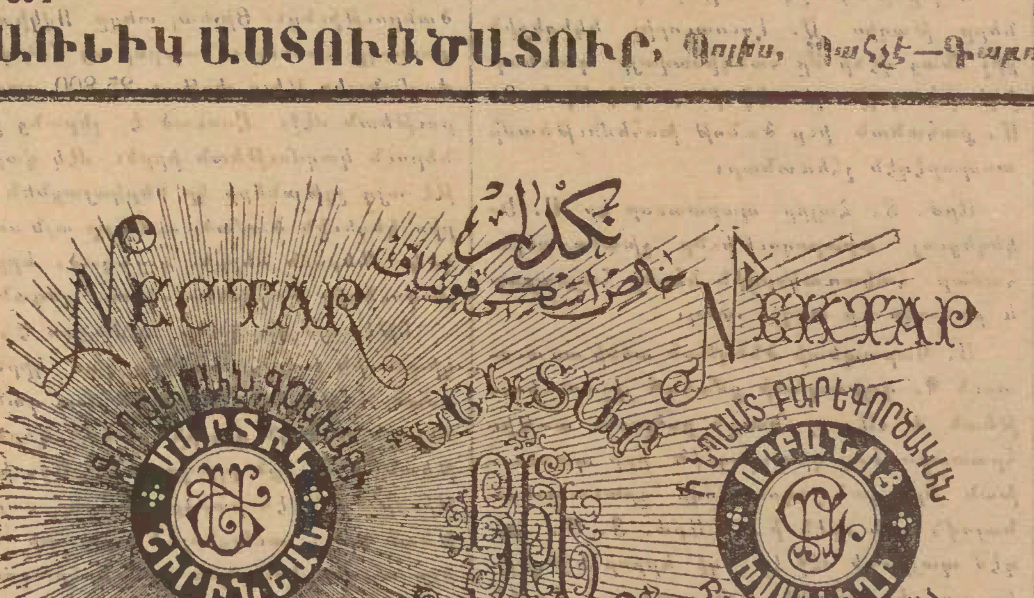

ՋՈՒՐՑ ԽԱՂՈՂԷ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ

[illegible]

Այս ՆԵԿՏԱՐ անուամբ գոնեակը, որ չուտ խաղողէ պատրաստուած ըլլալով իր տեսակին մէջ յոյժ պատուական ըմպելի մ'է, ապահովապէս կ'արժանանայ [illegible] որոնք վերջին ժամանակներս [illegible] Այս ըմպելի [illegible] ըմպելի։

Այս պատուական Գոնեակ իր բաղադրութեան մասին [illegible] ընծայելէ զատ, [illegible] բարեսէր հասարակութեան ձեռքը, Բարեգործական Համբ[illegible] մը ՑՈՒՑԱ-ԵԱՆ ՈՐԲԱՆՈՑԻՆ համար։ Ով որ գնէ շիշ մը այս գոնեակէն նպաստած պիտի ըլլայ մեր այս անտէրունջ որբերուն։ Այս խիղ ամենէն [illegible] է, որով ամեն Հայ անհատ [illegible] ըմպելիին [illegible] գոնեակներու։ [illegible] բարեսէր հասարակութիւնը, որ ՆԵԿՏԱՐԻՆ գործածութեամբ թէ՛ անխառն ըմպելի մը ճաշակած պիտի ըլլայ եւ թէ անուղղակի կերպով պիտի նպաստէ մեր բարեգործական մէկ հաստատութեան։

Կեդրոնատեղին Կ. Պոլիս Սուլթան Համամ թիւ 10, 14, 16 եւ Ղալաթիա Պէզէֆէք Միւլէթ խան թիւ 57, 58 Մարտիկ էֆ. Շիրինեանի վաճառատուններն։

ԵՒ ՈՒՐԻՇ ԱՄԵՆ ՄԹԵՐԱՆՈՑՆԵՐՈՒ ՄԷՋ ՓՆՏՌԵՑԷՔ

...ÉE NAVIGATION A VAPEUR ET DE COMMERCE

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբթական երթեւեկութիւնք

Երկ. 19/2 Օտեսայի սուրհանդակ, ժամ 2ին յետ միջօրէի։
Գշ. 20/3 Աղեքսանդրիոյ ուղղակի սուրհանդակը ժամ 2ին յետ միջօրէի, Պիրէէոնի ճամբով
Գշ. 21/4 Սուրհանդակ դէպի Փոքր-Ասիոյ նաւահանգիստները մինչեւ Պաթում, առաւօտեան ժամը 11ին։
Գշ. 21/4 Սեվաստոպոլի սուրհանդակ, առաւօտեան ժամ 10ին։
Եշ. 22/5 Օտեսայի սուրհանդակ, ժամը 2ին յետ միջօրէի։
Ուր. 23/6 Աղեքսանդրիոյ Սուրհանդակ, հանդիպելով Սուրիոյ նաւահանգիստները երկու շաբաթը անգամ մը ժամը 4ին։

ԱԶԴ.— Փետր 20/3, երկուշաբթի օրը Կ. Պոլսէն դէպի Սուրիոյ նաւահանգիստները մեկնող գիղեւորը Զմիւռնիոյ մէջ պիտի հանդիպին Թրիբոլի, Պէյրութ, Եաֆա եւ Բոր-Սայիտ զացող շոգենաւին 263

ՍԻՐՕ ՏԸ ՌԷՖՕՌ ԻՕՏԷ
ՅՈԴԻՆԵԱԼ ԵՒ ԸՆԿ.
SIROP de RAIFORT IODÉ

Բժիշկներու կողմէ յանձնարարուած՝ Սիրօ Անթիսքօրպիւթիք և Մօռու ձկան իւղին տեղ՝ անյաջողութեան, աճեցոյ ու տկարակազմ տղայոց մորթի փչտիկներուն դէմ, ինչպէս նաեւ վիզի գեղձերը հալեցնելու և ախորժակը բանալու համար։

Փարիզ, 8. Վիվիէն փողոց
և բոլոր դեղարանաց մէջ A.

ՆՈՐ ՈՒՂԵՑՈՅՑ
ՄԷՍԱԺԸՐԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Ուղղակի և Թեւեկ ընթացք Լոնտոնի եւ Սեւ ծովու նաւահանգիստներուն (երթեւեկին հանդիպելով ի Հավր)։

Լոնտոնէ մեկնում ամեն կիրակի. Մարսիլիաէ մեկնում ամեն շաբաթ օր, իրիկուան ժամ 4ին, մէկ շաբաթ, ակսեալ սեպտ. 21էն, դէպի Պիրէոն, Իզմիր, Տարտանէլ, Կ. Պոլիս, միւս շաբթուն, սեպ. 28էն սկսեալ, դէպ ի Քալամադա, (փոփոխակի Թաթարօլօ) Շիրա, Սէլանիկ, Տէտէ-Աղաճ, փոփոխակի Քավալա, Տարտանէլ, Կ. Պոլիս։

Կ. Պոլսէ մեկնում դէպի Մարսիլիա, Հավր, Լոնտոն, ամեն ուրբաթ, առաւօտեան ժամ 9ին, մէկ շաբաթ, Տարտանէլէն, Տէտէաղաճէն (փոփոխակի Քավալան), հոկտ. 11էն սկսեալ եւ միւս շաբթուն Տարտանէլէն, Իզմիրէն, Պիրէոնէն, հոկտ. 18էն սկսեալ։

Բաց աստի, ամեն տասնըհինգ օրը, ուրբաթ իրիկուան ժամ 4ին, հոկտ. 1էն սկսեալ Սուրիոյ գծին շոգենաւը Կ. Պոլիս գալով անմիջապէս պիտի մեկնի դէպի Մարսիլիա միայն Իզմիր ու Պիրէոն հանդիպելով։

ՍՈՒՐԻՈՅ ԳԻԾ

Հոկտ. 3էն սկսեալ, հինգշաբթի իրիկուան ժամ 4ին, ամեն տասնըհինգ օրը։ Կ. Պոլսէ մեկնում դէպ Իզմիր (առանց ուրիշ շոգենաւ փոխադրութեան) Վաթի, Սամոս, փոփոխակի Հռոդոս, Պէրութ, Լարնաքա, Մէրսին, Իսքէնտէրուն, Լաթաքիա, Թրիպօլի, Նորէն Պէրութ, Աղեքսանտրիա, Մարսիլիա՝ ուրիշ նաւ փոխադրութեամբ, Պէրութ դէպ ի Եաֆա եւ Բօր-Սայիտ։

ՕՏԵՍԱ-ՆՈՎՈՐՕՍԻՍՔԻ ԳԻԾ

Ուղղակի երթեւեկ կիսամսեայ Լոնտոնէն, Հավրէն, Մարսիլիաէն եկած սուրհանդակներով։ Կ. Պոլսէ մեկնում երկուշաբթի իրիկուան ժամ 4ին, հոկտ. 7էն սկսեալ։

ԱՆԱՏՕԼՈՒ-ՊԱԹՈՒՄԻ ԳԻԾ

Ուղղակի երթեւեկ սաս ներհինգօրեայ՝ Լոնտոնէն, Հավրէն, Մարսիլիաէն եկած սուրհանդակի Սերով։ Կ. Պոլսէ մեկնում կիրակի կէսօրին դէպ Սամսոն, Կիրասոն, Տրապիզոն եւ Պաթում։ 425

Արտօնատէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՅ